

آرشیفت

مرداد - شهریور

۱۳۲۵

مندرجات این شماره ۴

موضوع	صفحه	موضوع	صفحه
هدف ما	۲-۱	پیدایش فکر تهیه ساختمان خانه‌های ارزان بها	۲۸
انجمن آرشیکت‌های ایرانی دیپلمه	۳	تزئینات داخلی منازل	۲۹
مسائل مربوط به معماری در ایران	۹-۴	تزئینات باغ‌ها	۳۰
شهرسازی در عصر کنونی	۱۲-۱۰	تاریخچه دانشکده هنرهای زیبا	۳۱
مسجد شاه اصفهان	۱۴-۱۳	آرشیکت‌های مارا بشناسید	۳۲-۳۷
مسئله تهیه مسکن در تهران و شهرستانها	۱۶-۱۵	آگهی‌ها و تزئینات بوسیله برق	۳۸
مهمانخانه آب گرم لاریجان	۱۸ و ۱۷	مسابقه طرح بنای افتخار کمال‌الملک	۳۸
نقشه برداری و طرح اصلاحی شهر تهران	۱۹-۱۸	اخبار انجمن آرشیکت‌های ایرانی دیپلمه	۳۹
ساختمان شعبه بانک ملی اصفهان	۲۱-۲۰	برنامه ۷ ساله اصلاحات ساختمانی شهرها	۴۰
تهویه مطبوع	۲۳-۲۲	تصویب نقشه ساختمان هزارخانه در تهران	۴۰
چگونه يك آسمان خراش بوجود می‌آید	۲۶-۲۴	مسابقه ساختمان انجمن اربالتی وموزه شهر تبریز	۳۰
خانه‌های مسکونی	۲۷	آگهی‌ها	۴۱

آگهی

مجله آرشیکت آگهی‌های مربوط به امور ساختمانی و مقاطعه کاری و فروش مصالح را برای انتشار قبول مینماید

ساعات کار دفتر مجله آرشیکت : روزهای یکشنبه و چهارشنبه از ساعت ۵ الی ۷ بعد از ظهر

صاحب امتیاز - مدیر مسئول و سردبیر

ایرج مشیری

(آرشیکت و مهندس شهرسازی)

جای اداره :

خیابان لاله زار نو - کوچه هدایت شماره ۷

تلفن ۹۶۱۷

۱۸۰ ریال

« ۳۰ »

بهای اشتراك ۶ شماره

« تك شماره

باجلد مقوائی ۵ ریال به بهای هر شماره

افزوده میشود

آرشیست

اینیه - شهرسازی - بهداشت فنی - ترنیمات

سال اول

مرداد ۱۳۲۵

شماره اول

هدف ما

منظور ما از انتشار این مجله بحث در فنون معماری و شهرسازی و مسائل مربوط بآنها است. ما میخواهیم چگونگی آخرین پیشرفتهای فنون مزبور را بنظر خوانندگان عزیز خود برسانیم. بطوریکه ضمن مقاله که در باره مرام و مقاصد انجمن آرشیستهای ایرانی دیپلمه در همین شماره مندرج است تشریح شده است.

منظور عمده انجمن مزبور این است که افتخارات صنعتی ایران را تجدید و نقائص عارضه بر آن را رفع نماید. مجله آرشیستک منظور از جز عملی کردن مقاصد فوق ندارد و نشریه ایست کاملاً فنی و ذوقی که اصلاً نمیتواند و نمیشود که کوچکترین تماس باعالم سیاست داشته باشد..

برای آرشیستهای جوان ایرانی بسیار ناگوار بود که با وجود آشنائی بر موز و اسرار معماری و شهرسازی و مشاهده اشتباهاتی که در این زمینه در کشور ایران روی میدهد ساکت و آرام نشسته و اطلاعات خود را در دسترس کسانی که نیازمند و مشتاق آنتد نگذارند در نتیجه همین احساس بموقع بود که ما در صدد انتشار این مجله برآمدیم.

این مجله هیچگونه ادعای زیادی ندارد و مایل نیست که تنها بیک مشت الفاظ خوش آیند و تو خالی قناعت کرده جنبه عملی کار را کنار گذارد. معیناً ناشرین آن ناچارند این مطلب را خاطر نشان کنند که پیشرفت کارهای فنی در کشور ایران مواجه با اشکالات فراوانست و نه تنها از حیث وسائل و ابزار نقصان و کمبود در کارها دیده میشود بلکه حتی در مرحله بیان ثنوری و شرح مطالب نظری نیز کمیت بیان لنگ و عرصه جولان تنگ میگردد.

بنابر این اگر در مطالعه مقالات مجله پاره ای لغات بیگانه و نا مأنوس دیده شود. امیدواریم خوانندگان بر ما بخورده نگیرند و عذر بسیار موجه ما را بپذیرند.

در واقع کسانی که بانوشته های فنی سرو کار دارند در حال حاضر ناچارند عده زیادی از این لغات را همانطور که

هست قبول نمایند ولیکن این امر مستلزم آن نمیشود که همیشه زبان مادچار این نقیصه باشد و کسی درصدد رفع آن برنیاید. بهمین منظور نویسندگان مجله ارشیتکت سعی خواهند داشت که حتی الامکان لغات صحیح و خوش آیندی برای کلمات فنی خارجی پیدا و معمول کنند و در این کار نیازمند پشتیبانی و مساعدت فکری خوانندگان گرامی خود میباشند و بانهایت امتنان پیشنهاد هائی که در این زمینه بشود مورد مطالعه قرار خواهند داد.

شاید گفته شود که بالاینهمه تفصیل چرا يك کلمه بیگانه را برای عنوان مجله اختیار کرده ایم. در این باب در جای دیگری از مجله صحبتی بمیان خواهد آمد و بطور خلاصه عقیده ما بر آنست که مفهوم کلمه ارشیتکت وسیعتر از آنست که از کلماتی نظیر معمار و غیره بدست می آید بعلاوه این کلمه يك جنبه بین المللی داشته و از این رو بکار بردن آن تاحدی منطقی بنظر میرسد.

مطلب دیگری که باید در اینجا یاد آوری شود اینست که بدون تردید در گذشته اشتباهات زیادی در زمینه شهر سازی و معماری در این کشور روی داده و این اشتباهات یا اصلا مورد توجه قرار نگرفته و یا باوجود توجه امکان تذکر و گفتگو حاصل نشده است البته بشر در هر مورد و هر کاری دچار اشتباه میشود و خود این اشتباهات است که توجه نسبت به آنها باعث پیشرفت می گردد.

با این مقدمات نویسندگان مجله کوشش خواهند نمود که اشتباهات گذشته و کنونی را دریافته و تشریح و توضیح نمایند تا از تکرار آن در آتیه جلوگیری شود. بدیهی است در این کوشش تا جائیکه مقدور باشد از اشاره باعمال اشخاص خودداری خواهد شد ولی از آنجائیکه کسانی پیدا میشوند که یا از روی عدم اطلاع و یا بطور عمد و برای استفاده های نامشروع خود اشتباهات جبران ناپذیری را مرتکب میگردند، از لحاظ حفظ منافع عمومی و برحسب وظیفه اجتماعی خود، ناچار خواهیم بود بدون جانب داری یا غرض زیان و ضرر چنین اشتباهاتی را گوشزد کرده از مسبین آنها خواستار توضیح باشیم و بطور کلی خاطر نشان خواهیم کرد که اشخاص غیر مطلع باید از کار های حساس عمران و آبادی کشور برکنار و جوانان دانشمند و فعال در حیطه تخصص خود بکارها گمارده شوند.

این است وظایفی که این مجله برعهده گرفته و در انجام آن قوای مادی و معنوی خود را بکار خواهد انداخت و از خداوند خواهانیم که ما را از لغزش و خطا بازداشته و در انجام کامل هدف خود یاری فرماید. ۱. مشیری ارشیتکت و شهر ساز

انجمن ارشیتکتهای ایرانی دیپلمه

شهرداریها که مستقیماً مسئول پیشرفت امور شهرها و هدایت مردم میباشند مساعدت کافی بدیشان نمودند و اگرچه تا کنون چندین بار مقرراتی دائر بر رعایت اصول بهداشت درآبیه و تهیه نقشه‌های ساختمانی توسط مهندسين و معماران دیپلمه توسط شهرداری تهران وضع گردیده چون واضعین مقررات خود اعتقاد کافی بلزوم آن نداشتند تاکنون لباس عمل نپوشیده و از حدود مقررات روی کاغذ تجاوز نکرده حتی برای تهیه نقشه و توسعه و اصلاح شهرها که البته اهمیت آن بر کسی پوشیده نیست باندازه ساختمان عادی هم توجه نشده و اغلب توسعه شهرها بدون نقشه بدست شهرداران و فرمانداران بی اطلاع و یا بپیل فرماندهان نظامی عامی بدون مراجعه به متخصص و مهندسين اجرا و عملی گردید که نتایج آن اکنون بر همه واضح و شرح آن فعلاً از موضوع بحث ما خارج است.

این هرج و مرج ساختمانی که هر بیننده مطلعی را متأسف می ساخت اثر آن در روحیه مهندسين و معماران که هریک بعد از سالهای تحصیل و تحمل مشقات با یک دنیا امید و دلی پس از سودای خدمت گذاری به میهن خود مراجعت نموده بودند بمراتب شدید بوده هریک از طرفی بمبارزه مشغول شدند تا شاید موفق گردند بدین هرج و مرج خاتمه دهند و وظائفی که در راه اصلاح وضعیت ساختمانی و بهداشتی شهرهای کشور متوجه ایشان می باشد بوجه احسن انجام دهند و لسی از این کوشش های متفرق چنانچه باید نتیجه بدست نیامد و حصول مقصود را بتأخیر می انداخت از این روسال گذشته عده از مهندسين معمار ایرانی بخیال افتادند که این نیروهای پراکنده را جمع نمایند و دست بدست هم دهند و انجمنی از کلیه مهندسين معمار دیپلمه ایرانی تشکیل دهند و باتفاق در احیاء فن معماری ایران بکوشند و از کلیه همکاران بدین منظور دعوت شد و چون کلمه معمار در کشور ما مبتذل شده و آن معنی که لازم است از آن بدست نیامد لغت بین المللی «ارشیتکت» را که در اغلب السنه دنیا معمول است انتخاب و مجمع خود را انجمن «ارشیتکت های ایرانی دیپلمه» نامیدند این انجمن چنانچه گفته شد جز احیای فن معماری و شهرسازی کشور هدف و مقصودی ندارد و امیدوار است بتواند بوسیله انتشارات و مبارزات خود در افکار عمومی مؤثر افتد تا شاید در کشوری که همه کس خود را در فنون معماری و ساختمان ماهر و از مراجعه به متخصصین بی نیاز میدانند دوباره فن و هنر رونق دیرین خود را باز یابند و قدر هنر و صنعتگر بشناسند و کارها بکار دان بسیاریند.

از طرف دیگر مقامات عمومی را از مسئولیتهای خود آگاه و در انجام وظایف مربوط به شهر و ساختمان هدایت و مساعدت نمایند.

منوچهر خورسند : ارشیتکت و شهر ساز

کشور ایران از قرون گذشته همیشه یکی از مراکز هنر و صنعت تمدن قدیم بشمار میرفته و در کلیه قسمتهای هنر از جمله در فن ساختمان آثار جاویدان بظهور آورده که با وجود گذشت زمان و حوادث دوران هنوز باعث عبرت بینندگان و تماشا گاه هنرمندان جهان است.

هنوز آثار تخت جمشید و عظمت طاق کسری باعث اعجاب و تحسین ناظران و ساختمانها و مساجد اصفهان موجب افتخار هنر مندان ایران می باشد. ولی متأسفانه از دوره صفویه ببعده و هنر در ایران خریداری نداشته و بتدریج رو به انحطاط گذاشته تا اینکه در اواخر دوره قاجاریه فن ساختمان در ایران وضع اسفناکی بخود گرفته و نسل هنرمندان و اساتید معماران تقریباً از میان رفته بود تا آنجا که فن معماری ایران بدست کسانی افتاد که بطور عموم تعلیم کافی نداشته و حتی اغلب از سواد خواندن و نوشتن نیز بی بهره بودند و از این رو نه فقط توانستند در تکامل این فن بکوشند بلکه بتدریج شیوه و روش باستانی را نیز فراموش نمودند و ساختمانهایی که در اواخر قرن گذشته ساخته شده بهترین شاهد این مدعا است تا اینکه در اوایل این قرن نفوذ تمدن غربی در ایران و آشنائی ایرانیان به زندگانی نوین اروپائی انقلابی در کلیه شئون حیاتی پدید آورد و از جمله مردم را متوجه نواقص معماری ایران نموده عکس العملهایی نمودار گشت و به تدریج افکار را برای تغییرات اساسی آماده نمود که اثرات آن در مساعی بیشماری که در دوره بیست سال گذشته در راه ایجاد ساختمان های جدید و توسعه شهرها بعمل نمایان میگردد. ولی متأسفانه از زحمات این دوره نیز نتایج مطلوبه حاصل نگردید چون از طرفی افکار عمومی هنوز چنانچه باید آماده این تغییرات نبوده و از طرف دیگر کادر فنی لازم از مهندسين و معمارانی که دارای تعلیم کافی و اساسی باشند در آن تاریخ موجود نبود و بعلاوه متصدیان امور نیز با وجود حسن نیت از پیشرفت فنون در سایر کشورها و ترقیات صنعتی امروزه و احتیاجات نوینی که بوجود آورده بود اطلاع کافی نداشتند و با وضاع آینده نیز از دریچه چشم گذشته مینگریستند بدینجهت از موقعیت چنانچه باید استفاده نشد و متأسفانه بیشتر ساختمانهایی که در این دوره انجام گرفته بدون نقشه و مطالعات قبلی بوده و اکثر مخالف اصول فنی و بهداشت می باشد و میتوان گفت که اغلب اوقات این اقدامات نه فقط علاج درد های کهن را ننموده بلکه چون مخدری که بمریض بخوراند باعث تسکین موقتی گشته و افکار را از چاره و علاج اساسی منحرف نمود. در سالهای اخیر مساعی مهندسين و معماران جوان ایرانی که تحصیلات خود را در اروپا باتمام رسانیده و بایران مراجعت نموده بودند نیز بعلت حاضر نبودن افکار عمومی و مخالفت عادات و رسوم کهنه باروش نوین آنها چنانچه باید از طرف عموم مردم استقبال نشد و حتی مقامات عمومی و دولتی نیز از قبیل

مسائل مربوط به معماری در ایران

مقدمه

لازم را نخواهد نمود اگر تاریخ صنایع قرون گذشته را مطالعه کنیم خواهیم دید که هر دوره ترقی اجتماع با فصل جدیدی از معماری توأم بوده و اسلوب ساختمانی مخصوصی همراه داشته است

بطوریکه همه میدانند فکر بشر بوسیله معماری یکی از ظریف ترین هنرها را بمنصبه ظهور گذاشته است از ابتدای خلقت

۱ - قصر اعلیحضرت شاه در سعدآباد

چند سالی است که نسیم تند تجددخواهی زندگی اجتماعی کشور ایران را دگرگون کرده و در مردم روح تجدیدی بوجد آورده که میتوان گفت بهترین اثر آن در قسمت ساختمان و معماری متظاهر شده است *

برده ظلمتی که مدتها بروی ملت ایران کشیده شده بود دفعه پاره شد و ایرانی خود را در مقابل يك عده زیادی از مسائل جدید که زندگی خود و مملکتش بستگی بآنها داشت مشاهده نمود.

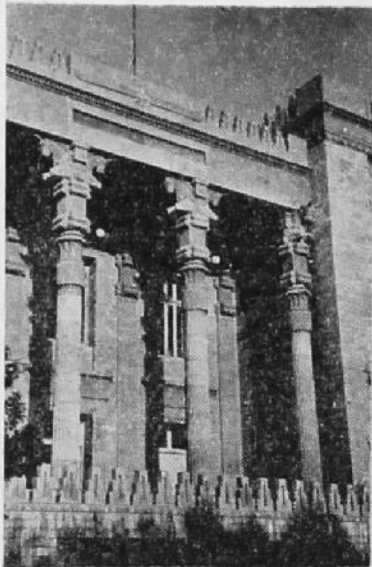
در واقع میراثی که از قرون گذشته در عالم معماری برای ما باقی ماند، است با اینکه در موقع خود و امروزه از گرانها ترین آثار این فن بشمار میرسد ولی برای ایجاد يك عالم نوین در معماری کافی نبود و باین جهت نسل جدید ایرانی مجبور شده است راه

بشر خود را محتاج به تهیه بنا گاههایی دیده که خویشان را از شر عوامل جوی و دشمنان حفظ نماید بعدها عوامل دیگری از قبیل بهداشت، زیبایی و صرفه جوئی که در تهیه ماوی و مسکن رول مهمی را بازی میکنند فکر بشر را متوجه جود نمودند بدین ترتیب ملاحظه میشود که تحول معماری در طی قرون متمادی همداش تحول اجتماعی بود تا اینکه امروزه معماری يك فن اجتماعی گردیده است *

در حقیقت ما امروزه در عصری زندگی میکنیم که زندگی اجتماعی ایجاب میکند ارشیتکت در حین طرح نقشه ها همواره نظریات علمای اقتصاد و بهداشت و اجتماع را نیز در نظر بگیرد در غیر این صورت نتیجه عمل او کاملاً مقید نبوده و جامعه از آن استفاده

حل و طریقه جدیدی که بیشتر باوضع رندگی کنونی وفق دهد ایجاد نماید .

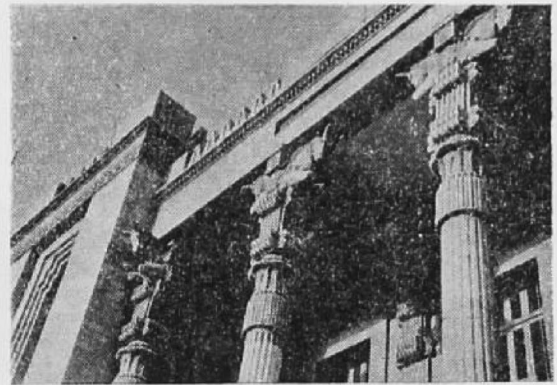
در واقع اگر این ابنیه و آثار گرانبھائی را که در طی قرون متمادی برای ما بیادگار باقی مانده اند از قبیل مساجد و بقایای کاخهای سلطنتی و غیره کنار بگذاریم در معماری عادی و خانه های مسکونی آثار قابل ملاحظه ای مشاهده نمیکنیم اغلب

۴- عمارت شهربانی - قسمت ورودی

آنان برای مطابقت دادن معماری با زندگی جدید مردم منجر بهرج و مرج عجیبی گردیده و بهترین نمونه این هرج و مرج در آناری که باقی گذاشته اند و در جزئیاتی از قبیل سرستونها و گچ بری ها و تزئینات سقفها و سایر آرایش های بی فایده هویدا است که بی ذوقی و موقع نشناسی آنها را بوجه اکمل نشان میدهد و مسئولیت انحطاط معماری در قرون اخیر بعهده این معماران ناشی است .

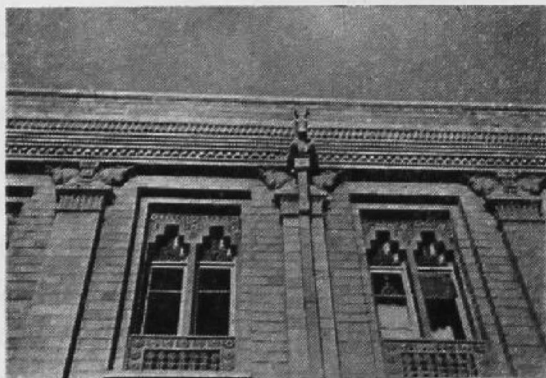
۳- تجارب طرقداران
آرشیتهکتهای جوان ما وقتی که تحصیلات خود را در اروپا بپایان رسانیده و تقلید از سبکهای قدیم بکشور خود برگشتند خود را در مقابل وظیفه سنگینی یافتند که عبارت بود از برخورداری کردن وطنشان

۲- شهربانی - نمایش سرستونها

ساختمانها بدون نقشه و بدون مطالعه قبلی و با مصالح نامرغوب و بی روح ساخته شده اند که بهیچوجه از لحاظ معماری قابل توجه نیستند .

تجسم این کوچه های تنگ و پیچ در پیچ مملو از حشرات و کثافات و امان نظر بوضع ساکنین این قسمتهای شهر که گوئی در انتظار مرگ محکوم بزندگی در این قبیل نقاط میباشد هیچگونه قدر و قیمتی برای ایجاد کنندگان آنها نمی گذارد . چه نبوغ و چه استعدادهایی بدون اینکه بعد رشد خود برسند در این محیط های غم افزا و افسرده از بین میروند و نسل ایرانی رو بزوال میرود .

۳- شهربانی - سرستون و تزئینات

باتوجه باینکه ایرانی در معماری و سایر صنایع ظریفه شاهکارهایی بوجود آورده است این سؤال پیش میآید که اشخاصیکه از ثمره معلومات چندین ساله ای که آموخته بودند آنها با جدیت شروع بکار کردند ولی بزودی در مقابل دو طرز فکر مختلف قرار

گرفتند : آیا باید از گذشته تقلید نمود و آثار ذی قیمت قدیم را تجدید کرد یا اینکه آینده را نگر بسته و معماری را با طرز زندگی جدید وفق داد .

باید در مقابل عظمت این ساختمانها و دقت عمیقی که در ساختن آنها از هر حیث بعمل آمده است سر تعظیم فرود آورد و منظور ما این است که اکنون اگر بخواهیم از آنها کور کورانہ تقلید کنیم چندان نتیجه جالب توجهی بدست نخواهیم آورد زیرا این ساختمانها دیگر با اوضاع و احوال امروزه و تمایلات نسل کنونی و احتیاجات زندگانی فعلی مطابقت ندارند . يك ملت تنها نمیتواند متکی بگذشته خود باشد بلکه باید بیشتر بحال و آینده بنگرد زیرا در طبیعت همه چیز رو بتکامل و ترقی میرود معماری هم از این اصل کلی متابعت مینماید .

راجع بمبارزه بین نسل جدید و قدیم باید گفت که این مبارزه در کلیه شئون زندگی و در هر موقع وجود داشته و خواهد داشت و نور حقیقت از اصطکاک افکار مختلف بتدریج تاییدن میگيرد اگر از یکی از طرفداران زنده نمودن اسلوب های معماری قدیم و بامدرن کردن آنها سؤال کنیم

رفیق اگر امروز بتولباس عهددار پوش را بپوشانند چه صورتی پیدا خواهی کرد ؟ ممکن است جواب بدهد چه نسبتی بین لباس و معماری موجود است ؟ در صورتیکه این تشابه کاملاً صحیح است . تو که امروز از ترس آنکه مورد تمسخر واقع نشوی میل نداری لباس عهددار پوش را در بر کنی چرا این قدر اصرار داری که

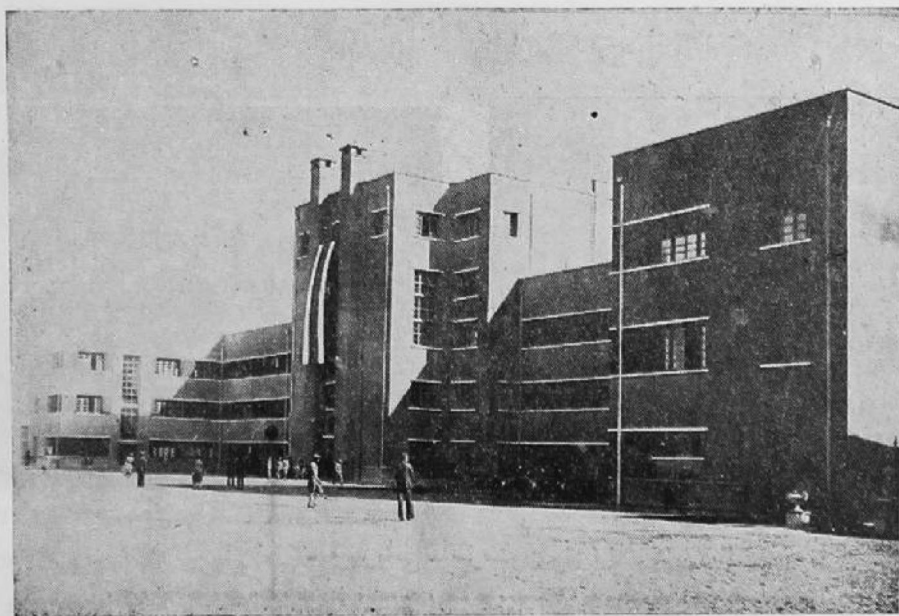

۵- هنرستان دختران خیابان سوم اسفند

فکر اولی در تحت تاثیر تعصب ملی در اوائل دوره پهلوی چند قدمی پیش رفت کرده بود در تهران عمارات چندی بشیوه قدیم ساخته شدند که از آنجمله است ساختمان های بانک ملی و شهر بانی و پست و تلگراف و باید تصدیق نمود که نتیجه خوبی از این تجربه بدست نیامد و ثابت شد که نه تنها باید از تقلید اسلوب های قدیم چشم پوشید بلکه باید فکر مدرن کردن آنها را نیز از سر بیرون کرد .

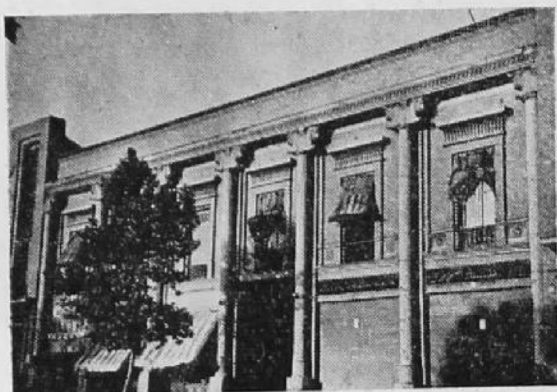
عقل سلیم فریاد زد دست نگه دارید مگر میخواهید به تهران وضع باغ وحش ناهنجاری دهید اینقدر مجسمه شیرو گاو و غیره چه فایده دارد ؟ آزمایش بهمین جا خاتمه یافت و دیگر جلونرفت و در واقع منطق هم چنین حکم میکرد در ارجع باین موضوع که اهمیت فراوانی

دارد لازم میدانیم توضیحات بیشتری بدهیم تا هیچگونه سوء تفاهم پیش نیاید . قبلاً باید گفت که ما برای معماری قدیم کشور خودمان احترام فوق العاده ای قائل هستیم و اقامه به آثار معماریهای اصفهان که در عهد صفویه بوجود آمده اند و زینت بخش آن شهر تاریخی شده اند نمیبایستی سرسری نگر نیست و نسل جدید

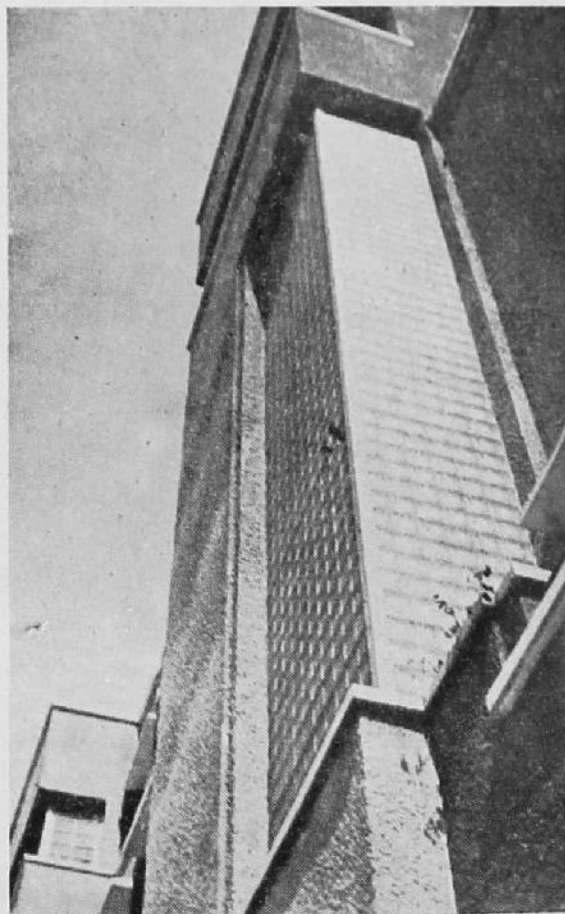
۶- منظره هنرستان دختران خیابان سوم اسفند

عمارات وابسته امروزی ما بصورت ابنيه زمان داریوش در آیند؟ ممکن است در جواب بگوئید باید اذعان نمود مثالی که آوردید جالب توجه است ولی مراقانع نمیکند عقیده من این است که امروزه ما میتوانیم بدون آنکه از اسلوب قدیم تقلید کور کورانه کنیم بامدرن کردن آن نتایج خوبی در معماری بدست آوریم. بخصوص که این آثار در موقع خود منبع تقلیدی برای سایر ملل نیز شده است *

۸- خیابان فردوسی - محل شرکت فرش

- ببخشید ما کاملاً نمی‌خواهیم از گذشته متفک شویم ما مانند قدما بقوه ثقل و سایر اصول معتقدیم ولی ما طرز ساختمان - شکل تقسیم بندی اسلوب بناسازی - رعایت تناسب و اصل هم آهنکی - شکل ظاهری - حجم و ضخامت دیوار های آنها را قبول نداریم زیرا دیگر با فکر جدید این قرن که دوران ماشین و پیشرفت صنعت و علوم است موافقت ندارد .

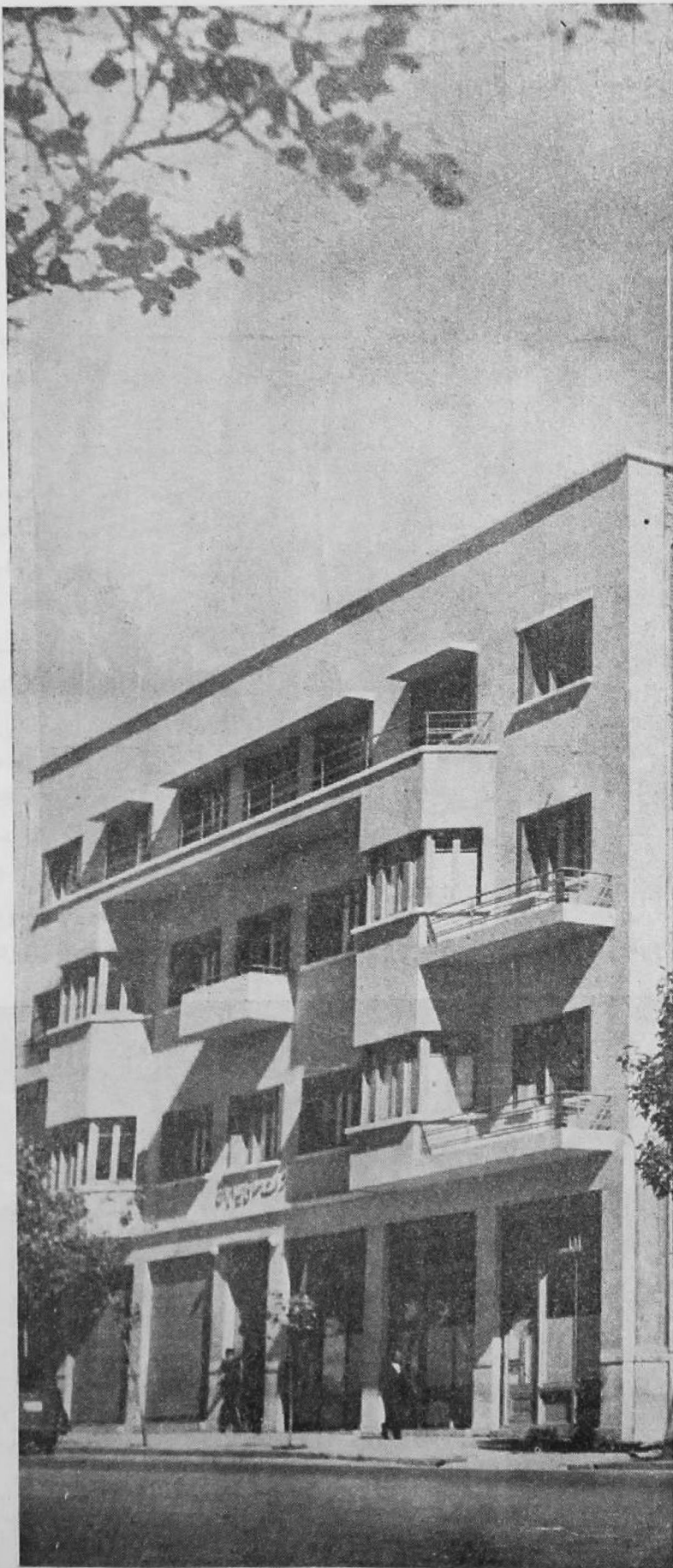
۷- قفسه بندی پله های داخلی هنرستان دختران

این عصر ما را بتکاپو و امید دارد و اثرات آن در تمام شئون و مراحل اجتماعی ما مشاهده میشود . ما اصولاً از اینکه اسلوب قدیم را گرفته و باتزئینات زائد آنرا مدرن نشان دهیم بی‌زار می‌باشیم - واقعاً چقدر مضحک است خانم پیری برای جوان نمودن خود در آرایش افراط کرده تا بدین وسیله چین و شکن های عمیق صورتش را پوشیده دارد در واقع فکر مدرن کردن ابنيه قدیمی نیز همین حال را دارد .

ما در مقابل نسل آینده وظایفی داریم که باید انجام دهیم واقعاً اگر برای فراغت از این وظایف شیوه قدیم را تعقیب کنیم

۹- ساختمان در خیابان سعدی

۱۱ - ساختمان در خیابان فردوسی

باید گفت که کم همت میباشم .
اگر اینطور رفتار کنیم باید گفت که نه تنها
متوجه ترقی و تعالی خود نشده ایم بلکه اصولاً روح
این قرن را نفهمیده ایم .

در خیلی از ممالک دیگر نیز فکر زنده نمودن
اسلوب قدیم در مقابل اسلوب منطقی جدید که متضمن
انتظارات قرن حاضر میباشد از بین رفته است . تنها
کافی است چند کلمه از (روسکین انگلیسی (۱۹۰۰
- ۱۸۱۹) بزرگترین طرفدار اسلوب قدیم صحبت
کنیم .

این شخص بزرگ میخواست بوسائل ممکنه
سده در مقابل اختراعات عصر خود بکشد و عقاید
خود را رواج دهد با وجود زحمات بی دری خود و
پیروانش مرامش پیشرفتی نکرده و بالاخره فهمید که
مقابل سیل افکار عصر حاضر نباید از روش قدیم
انتظار فائده داشت .

در موقعیکه تجارت طرفداران

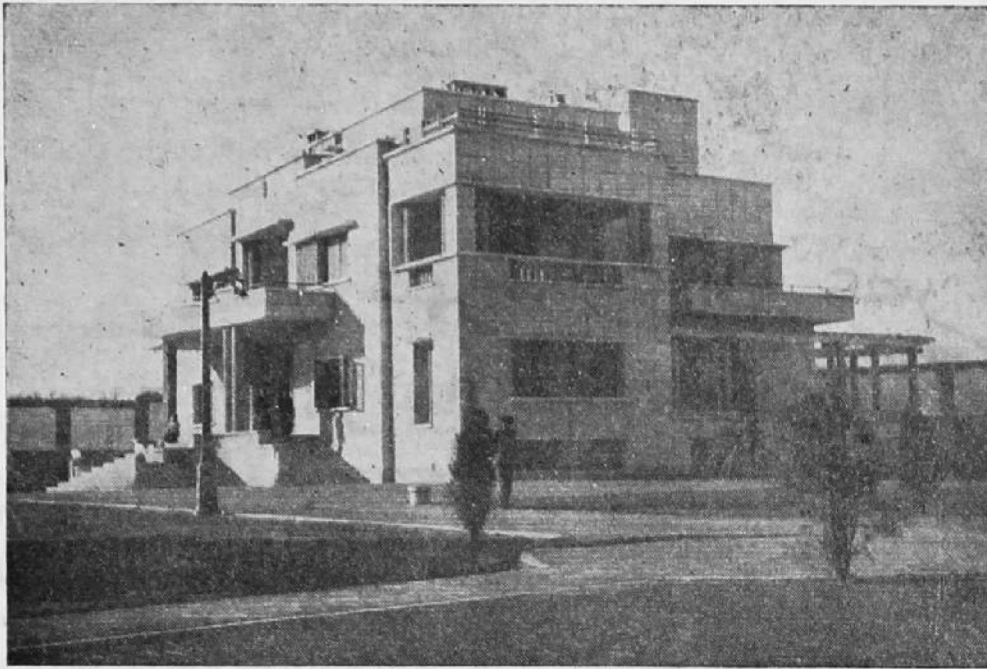
۳ - سخنی چند در باره اسلوب قدیم متوقف میشد اسلوب فعلی

چند ارشیتکت ایرانی و
خارجی که بتهران وارد
شدند منظره ساختمانهایی را که از اسلوب قدیم تقلید
شده بود دیده و مصمم شدند که رابطه بین گذشته و
حال را در این قسمت قطع کرده و بفکر آینده که
رهنمای آن افکار جدید معماری باشد بیفتند روی
همین تصمیم دو بنای جدید بسبک امروزه در
خیابان سوم اسفند قد برافراشته شد یکی باشگاه
افسران و دیگری هنرستان دختران بود و بتدریج
ساختن منازل مسکونی جدید در نقاط مختلفه شهر
که با احتیاجات فعلی و روحیه موافقت داشته
شروع گردید .

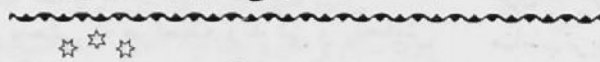
عواملی چند از قبیل تحول زندگی اجتماعی -
داخل شدن ماشین در صنعت - صنعتی شدن مملکت -
تغییر لباس و آداب و رسوم - آزادی افکار - ظهور
مصالح ساختمانی جدید از قبیل سیمان و غیره باین
طبقه جوان کمک نمود .

در حقیقت استعمال سیمان در عمارت بتن
ارمه کمک زیادی به حقیقت پیوستن اسلوب جدید
معماری نموده است .

سیمان در ۱۸۵۰ توسط باغبانی فرانسوی
بنام (مونیه) اختراع شد ولی پنجاه سال است که در
عمارات مورد استعمال پیدا کرده است سهولت

۱۲- يك خانه مسكوني - خيابان پهلوي

واقعا ارشیتکت معروف و عالیقدر فرانسوی لوکوربوزیه
چقدر خوب معماری را تجسم کرده و میگوید معماری مجموعه ایست
از تناسب و هم آهنگی - تصورات و شوق و بالاتر از همه
تناسب است .

بله اکنون قدمهای اولیه را پیموده و در مرحله اولی ترقی
میباشیم و از سر منزل اسلوبی که برای محیط خودمان خلق شده
باشد بسیار دوریم .

این اسلوب را نمیتوان دفعتا خلق کرد و نباید منتظر
معجزه ای بود که بظهور آن کمک کند تنها چیزی که آنرا پدید
میآورد زحمات خستگی ناپذیری است که اشخاص برای رسیدن
بنتایج صحیح و حقیقی برخورد هموار میکنند ما باید از وسایلی که
زندگی جدید امروزی دردسترس ما گذاشته استفاده کرده و افکار
خود را بمرحله عمل گذاریم و قضاوت در کار ما مربوط به نسل آینده است
وقتی ما مطمئن میشویم که زحمات ما در طی راه مشکل
معماری نتیجه مطلوبه را داده است که در ضمن تحقیقات خود به
نتایجی رسیده و بتوانیم آثاری از خود باقی گذاریم که تاریخ زندگی
زحمات ما را در نظر نسل آینده مجسم کند برای حصول باین آرزو
آرشیتهک های جوان باید دورهم جمع شده اشکالات و نظریات
مختلف خود را بررسی نموده و در نظر بگیرند که در وهله
اول آرشیتهک صنعتگری است که نه تنها باید از حقیقت پیوستن
حذف خویش احساس خوشنودی کند بلکه از تاثیر اجتماعی اعمال
خود قلباً راضی گردد -

ارشیتکت و ارطان
«ترجمه مهندس ایرج غفاری»

استعمال - ارزانی - مقاومت در مقابل
آتش سوزی - مقاومت در مقابل زلزله -
همگنی آنرا در ردیف بهترین مصالح
قرار میدهند و در هر نوع ساختمان مورد
استعمال دارد .

معینا سیمان وقتی باتمام این
عوامل مورد استعمال پیدا کرد که
توانست اسلوب ساختمان و قواره و شکل
ظاهری آنرا تغییر دهد .

ممکن است در آینده نزدیک
یا دوری ماده بهتری پیدا شود ولی
فعلا سیمان ماده ایده آل و کمال مطلوب
مهندسین و معماران است زیرا تنها
بوسیله آن میتوانند بافکار خود صورت
حقیقت دهند .

تنها بمدد بتن ارمه است که
معماران بزرگ از قبیل پره - لوکوربوزیه -
تونی کارینه - ون دوولد - دودک -

توانستند نقشه های بدیع خود را عملی کنند .

در ایران هم سیمان نقش عمده بازی کرده و میکند بعد از
ساختن کارخانه سیمان استعمالش رو بفرزونی نهاده و در تمام ساختمان
های بزرگ از جمله سیلوها - پلها بناهای عمومی و غیره بکاررفته
است ما در شماره های آتیه محسنات اصلی سیمان را مفصلاً شرح
خواهیم داد .

بدین نحو در اثر مساعی مهندسین معمار جوان افکار جدید
کم کم جانشین عقاید طرفداران اسلوب قدیم گردید اگر نگاهی
بساختمانهای دهساله اخیر تهران بیفکنیم دلیل روشنی از غلبه
اسلوب جدید بر سبک قدیم دیده و نتایج برقراری تکنیک جدید
را مشاهده میکنیم اینک محض نمونه چند ساختمان جدید را
نام میبریم .

باشگاه افسران - هنرستان دختران - وزارت جنگ - وزارت
امور خارجه - قصر اعلیحضرت در طهران - قصر اعلیحضرت در دربند -
کاخ داد گستری - عمارت قماش - کاخ دارائی - فروشگاه - بانک - دانشگاه
و مدارس جدید - ساختمان وزارت خارجه و غیره همچنین عمارات
دیگری در تهران و شهرستانها از جمله شعب بانک ملی و عده بی
شماری منازل خصوصی بسبک جدید ساخته شدند البته بعضی از
این ساختمانها کاملاً طبق اسلوب جدید ساخته نشده ولی بالاخره
مساعی اشخاصی را که در راه تعمیم و برقراری اسلوب جدید کوشیده
اند بخوبی نشان میدهند .

این زحمات که بعضی اوقات بنتایج شگفت آوری منتهی شده
است بادر نظر گرفتن اینکه مادر اولین مرحله تحول و تکامل میباشیم
آینده امید بخشی را در معماری پیش بینی میکند .

شهر سازی در عصر کنونی

نظر اجمالی بتاريخ تمدن بشر - علل پیدایش شهرها

خواهیم دید که نوع حمله و طرز دفاع در وضع ساختمان شهرها بیشتر از همه چیز موثر بوده و خواهد بود. شهرهای قدیمی بیشتر بمنظور پناه گاه جهت دفاع از حملات دشمن بوجود میآمد. البته لازم بتوضیح نیست که همیشه دفاع برای دو چیز و دو منظور بوده است: تامین جانی و تامین مالی. با در نظر گرفتن دو منظور فوق الذکر برای سکونت خود مواضعی را که طبیعتاً برای دفاع مناسب تر بود انتخاب میکردند مثلاً یک مکان مرتفع بشکل تپه يك جزیره نزدیک ساحل. يك شبه جزیره وغيره.

ساکنین شهرها عموماً در اطراف مرکز دفاعی قرار گرفته و در آن پناهنده میشدند و با اصطلاح شهرشناسان این عمل بقانون تمرکز دفاعی موسوم گردیده است.

بعد ها چون عده سکنه محل دفاعی ازدیاد پیدا کرد و بعلاوه برای توسعه زراعت اراضی بیشتری لازم بود و موقعیت دفاعی جهت این منظور مناسب نبود در نتیجه مرور در حوالی محل دفاعی مساکن توسعه پیدا میکنند و برای تامین از خطر حملات دزدان و راهزنان اطراف محوطه مزبور را بایک دیوار محصور مینمایند و گاهی بواسطه توسعه های مجدد حصارهای دیگر احداث میکردند (توسعه موجی)

تمامی این سکنه فلاحی از (خانها) اثرات دوره های ملوک الطوائفی در قلاع آنان تشکیل سکنه جدیدی می توسعه و انحطاط شهرها دهند خانها و امراء مزبور که نسبتاً قوی بودند ملتزمین خود را از خطر

دزدان مهاجم پناه میدادند در این دوره ها توسعه مرکزی بشکل دیگری تظاهر نمود و شهرهای جدید چسبیده بقصر و قلاع احداث میگردد. اما متدرجاً قدرت ملوک الطوائفی روبه افزایش میرود و خانها بنای اذیت و آزار سکنه پناهنده خود را میگذارند لذا عکس العمل تظاهر اخیر شروع گردیده و سکنه مزبور که بمنزله غلام زر خرید خانها بودند بفکر رهایی از تطاول و ظلم آنان افتاده و از شهری که بمنزله زندان شده بود گریزان میشدند و

قبل از اینکه وارد در موضوع اصلی بشویم بهتر است چند کلمه بطور اختصار از تاریخ تمدن بشر متذکر شده و علت العلل پیدایش شهرها را تحت مطالعه قرار دهیم.

همه میدانیم که بشر اولیه در ادوار ماقبل تاریخ در بیابان و جنگلها و کوهها زیست مینمود تا بمرور تحت تأثیر اوا مر ذکاوت فطری که وی را بیک زندگی بهتری راهنمائی میکرد و برای گریز از تهاجم حیوانات وحشی که هر لحظه زندگی و آسایش وی را تهدید مینمودند به فکر تعاون و استمداد از هم جنسان خود افتاده نخست عاطفه پدر و مادر و فرزندی وی را بتشکیل خانواده و ادار و بعدها خانواده های دوست تشکیل عائله و عائله ها مؤسس قبایل و اجتماعات شدند. این توده چند نفری باندازه قدرت مادی و معنوی خود بهمدیگر کمک نموده و قوه بازوی خود را بابتدال افکار بکار انداختند در نتیجه خانه های کوچک به شکل کلبه از چوپ و غلف و خاک و سنگ بوجود آوردند.

از اجتماع این خانه های کوچک که حتی المقدور نزدیک هم قرار میگرفتند منظره اولیه دهات و شهرها بوجود آمد این عائله ها و اجتماعات کوچک که بعد از سالیان دراز موفق بساختن خانه و تهیه وسیله برای دفاع از حیوانات وحشی گردیدند داخل يك مرحله عالیه تر شده و فکر جنگ باهم جنسان خود که ناشی از حس حسد و برتری و اخذ مزایای اجتماعی و غیره بود عرض اندام نموده و بتدریج این اجتماعات محل سکونت همدیگر را مورد حمله قرار دادند. برای دفاع از خطر مهاجمات مزبور لازم بود خانه ها را که تا آن روز برای پناه از دست حیوانات وحشی کفایت میکرد بطرز دیگری بسازند تا بتوانند از حملات همجنسان خود مصون و ایمن بمانند.

دراثر پیدایش این فکر دفاع برضد هم نوع خود منظره شهرها بکلی تغییر یافت و تدریجاً وجود قلعه و حصار و برج و بار و مستلزم سازمان ساختمانی شهرها گردید و اگر قدری دقیق تر شویم

اولین مرحله پیدایش نوای مسکونی و شهرها

دومین مرحله توسعه شهرها شهرهای دفاعی

در کنار راههای معمور ورودخانه ها تشکیل مساکن داده و یا در نزدیکی یک مکان مقدس یا کنشت پناهنده و در امان آن زیست مینمودند اقسام این شهر ها که مولود اثرات دوره خات خانی است بی شمار است .

هر قدر احتیاجات بشر بیشتر می شود

عوامل دیگر که در پیدایش و توسعه بهمان نسبت رابطه بین افراد آن زیادتر میگردد .

شهرها مدخلیت داشته اند . احتیاجات است که بشر را بکار و

کوشش و جستجو وامیدارد - محلهای مناسب برای اقامت خود اختیار میکنند مانند - جلگه ها - دالان های بین ارتفاعات - کنار مجاری آبها - جزیره و شبه جزیره و سرچشمه ها . کشاورزی و اهلی کردن حیوانات و استفاده از آنها نیز از عوامل اصلی احتیاجات بشر میباشد بادر نظر گرفتن مراتب بالا چند مثال از پیدایش شهرها بیان مینمائیم .

از جمله شهرهائی که در محل های دفاعی مرتفع بوجود آمده اند : اتن . روم . لیون . ژنو . کارکاسون . ازیک جزیره واقع در میان دواشعاب رودخانه : پاریس - در مصب یک رودخانه لندن و روان بوجود آمده .

قرن ها میگردد که در شکل شهرتگیری

شهرها بعد از دوره های خانجانی مشاهده نمیکردد بعد ها عصر مونا ریشیم و صنایع پیش میآید - در این موقع عمل

تمرکز بیشتر ظاهر میگردد دهات خالی از سکنه شده و اهالی آن برای کسب زندگی بهتری در شهرها و مراکز صنعتی جمع میشوند - متدرجاً جمعیت شهرها زیاد تر میشود و سکنه شهری بطور حیرت آوری روبه افزایش میگذازد و رفته رفته نسبت جمعیت به گنجایش شهر از حد میگذرد و زندگی در این شهرهای پر جمعیت با بحران منازل و کافی نبودن سازمان اجتماعی غیر ممکن میگردد - در نتیجه اهالی از مراکز شهر گریزان و به حومه نزدیک آن پناهنده میگردند ولی چون کار در خود شهر باقی است مراکز شهرها را غیر ممکن بود بکلی ترك نمایند - ازدیاد و سایل نقلیه اشکال این موضوع را بر طرف مینماید - اتومبیل و تراموای و راه آهن های حومه شهری روز بروز در افزایش بوده و اهالی ساکن خارج شهر را بدون اتلاف وقت زیاد به مراکز کار میرسانند .

برای سکونت مراکز پرهیاهوی شهر را ترك و زندگی آرام خارج شهر را ترجیح میدهند . این کیفیت شهرهای تیپ عصر حاضر را بوجود میآورد .

شهرهای تجارتی و صنعتی توسعه صنایع از اواخر قرن ۱۸ در مملکت انگلستان آغاز و متدرجاً اثرات آن در اغلب ممالک اروپا ظاهر میشود چه بسا شهرهائی که فقط از توسعه یک

کارخانه و یا از استخراج يك معدن بوجود آمده و داخل در ردیف شهرهای معظم دنیا شده اند .

چنانچه قبلاً گفته شد جمعیت کثیری از دهات بمراکز صنعتی تغییر مسکن میدهند در نتیجه جمعیت شهرها روز بروز افزایش مییابد در قرون ۱۷ و ۱۸ بواسطه توسعه صنایع نساجی در بعضی شهرها مقدمه شهرهای صنعتی شروع و بخشهای مخصوصی برای سکونت عمده ها تخصیص داده میشود .

صنایع بزرگ از اختراع ماشین بوجود میآید - از ماشین قبل از همه چیز در صنایع پنبه استفاده میشده .

سپس اختراع ماشین بخاری که برای تلمبه آب کشی مصرف میشد کامل تر شده و برای گرداندن چرخها مصرف گردید از این جا است که کارخانه هادر کنار آبها و نزدیک بازار های مواد اولیه احداث میشوند . لیورپول که اول یک دهکده ماهی گیران بود در نتیجه توسعه صنایع پنبه در مدت خیلی کمی از حیث جمعیت و اهمیت دومین شهر انگلستان میگردد - سرنوشت توسعه مامنچستر نیز از همان قرار است .

شهرهای دیگری نیز از توسعه صنایع آهن بوجود آمدند مثل پیرمانگام و غیره چنانچه اشاره شد صنایع بزرگ موجب ایجاد و توسعه شهرهای مهم گردیده و انگلستان در این قسمت پیشقدم کشورهای دیگر بوده است صنایع بزرگ بعد از انگلیس در فرانسه و بعد در بلژیک شروع و جمعیت شهرهای آنها در سال ۱۸۷۰ فوق العاده ازدیاد پیدا میکند .

ممالک متحده بعد از سال ۱۸۶۰ وارد مرحله توسعه صنایع گردیده و در روسیه و آلمان بعد از جنگ ۷۱-۱۸۷۰ اثرات آن احساس میشود در عین حال که شهرها بواسطه توسعه تجارت و صناعت به مساحت و جمعیت خود میافزودند اختراعات عدیده دیگر نیز در تغییر منظره و سازمان ساختمانی و اجتماعی آنها اثرات مهمی بخشید که عمده ترین آنها بقرار زیر است :

- تلگراف هوائی شاپ در اواخر قرن ۱۸ - اختراع گاز در سال ۱۸۰۰ و استفاده از آن برای روشنائی شوارع و منازل .

- مصرف آهن در ساختمانها در اوایل قرن ۱۹ - اولین امتحان کشتی بخاری در سال ۱۸۱۶ (طی مسافت بین پاریس و روان در ۶۰ ساعت در صورتیکه بایک کشتی معمولی ۲۰ یا ۳۰ روز لازم بود)

- احداث راه آهن ها و توسعه وسایط نقلیه دیگر و در نتیجه مهاجرت و رفت و آمد مردم از يك شهر بشهر دیگر و معاشرت با خارجی ها - احداث مسافر خانه ها برای واردین و مسافین .

مخصوصاً توسعه وسایل نقلیه و احداث راه آهن ها در توسعه شهرها مدخلیت زیاد داشته و اهالی دهات به شهرها مهاجرت و بعد از مدتی بواسطه اینکه جمعیت شهرها زیاد میشود حومه

در عصر های پیشین شهر های بزرگ
نظری به جمعیت شهر ها دنیا نسبتاً جمعیت زیادی نداشته است .
 در اثر عواملی که ذکر شد جمعیت آنها در
 مدت کمی بطور حیرت آوری رو به تزاید میگذازد :

در قرن ۱۳ کولونی ۴۰ تا ۸۰ هزار و در سال ۱۵۰۰
 بال ۸ تا ۱۰ هزار فرانکفور ۹ هزار - استرازپورک ۲۱ هزار
 جمعیت داشته اند .

در اوایل قرن ۱۸ پاریس و لندن بیشتر از ۶۰۰ هزار نفر
 جمعیت نداشته و در اروپا فقط ۱۲ شهر دیگر بیشتر از ۱۰۰
 هزار نفر جمعیت داشته است .

در قرن ۱۹ يك تغییرات حیرت آوری بوجود آمد :
 در آلمان در سال ۱۸۷۱ فقط ۸ شهر بیشتر از ۱۰۰ هزار
 نفر جمعیت داشته ولی در سال ۱۸۸۰ - ۲۶ شهر و در سال ۱۹۰۰
 ۳۳ شهر و در سال ۱۹۱۰ - ۴۸ شهر بیشتر از ۱۰۰ هزار جمعیت
 داشته اند .

در انگلستان در سال ۱۸۷۱ فقط ۱۸ شهر بیشتر از ۱۰۰
 هزار نفر جمعیت داشته است ولی در سال ۱۹۰۱ عده آن به
 ۴۰ میرسد .

در فرانسه سال ۱۸۷۲ - ۹ شهر و در سال ۱۸۹۱ - ۱۲
 شهر و در ۱۷۱۱ - ۱۵ شهر بیشتر از ۱۰۰ هزار جمعیت داشته اند
 در ممالک متحد در سال ۱۸۵۰ يك شهر بیشتر از ۵۰۰
 هزار نفر جمعیت داشته ولی در سال ۱۹۱۸ - ۱۶ شهر ۵۰۰
 هزار نفر جمعیت داشته است در سال ۱۸۸۰ يك شهر يك میلیونی
 در آتازونی بوده است در صورتیکه در سال ۱۹۱۰ بیشتر از ۱۰
 شهر متجاوز از يك میلیون جمعیت داشته اند .

امروز شهر های بیشتر از يك میلیون جمعیتی خیلی زیاد شده
 است و روز بروز هم بر عده آنها افزوده میگردد .
 جمعیت شهر های مانند لندن - پاریس و برلن و نیویورک
 و غیره بطور حیرت آوری افزوده میشده

لندن در سال	۱۶۹۶	۵۳۰۰۰۰	هزار جمعیت داشته
»	۱۸۰۱	۸۶۵۰۰۰	»
»	۱۸۳۱	۱۴۲۷۰۰۰	»
»	۱۹۱۱	۴۵۲۳۰۰۰	»

قبل از جنگ اخیر لندن با حومه خود در حدود ۷ میلیون
 و نیم جمعیت داشته است .

(بقیه در شماره های بعد)
 ایرج مشیری : آرشیتکت و شهر ساز

های نزدیک شهر تشکیل و بوسیله راه آهن و وسائط نقلیه دیگر
 ارتباط بین مراکز کار و محل های مسکونی دایر میگردد .

- ماشین بخار در اواسط قرن ۱۸ تکمیل میگردد .
 - ترقی فوق العاده ارزش زمین ها .

- توسعه معارف در اثر اختراع کاغذ و مطبوعات یادستگاه
 چاپ مکانیکی - اثرات آن در روحیه اجتماعی اهالی - انتشار
 روزنامه ها .

- عواید شهر داریها - احداث وسائط نقلیه همگانی
 - فکر بهداشت تهیه آب - لوله کشی - گنداب روهای
 زیر زمینی طرح و اصلاح خیابان ها - کوچه ها - میدان های جدید
 پیاده روها - پناه گاهها برای عبور و مرور وسائط نقلیه زیاد .
 چنانچه ذکر شد وسائط نقلیه در توسعه شهر ها بیشتر از هر چیز
 مؤثر واقع شده است مثلاً در مونیخ در سال ۱۸۸۵ مساحت قسمت
 ساختمان شده شهر در داخل يك شعاع تقریباً ۳ کیلومتر واقع شده بود
 بعد از احداث تراموای ساختمان ها در خط سیران توسعه پیدا کرده
 و در سال ۱۹۱۰ شعاع مزبور از ۵ کیلومتر متجاوز گردید .

- حومه شهر ها نیز توسعه پیدا میکنند و متدرجاً کارخانجات
 و صنایع در خارج شهر ها جایگزین میگرددند .

- الکتریسته و موتور صنعتی در نتیجه اختراع گام بقول
 ماسکارت این اختراع موجب انقلاب واقعی صنایع گردید .
 - نقل قوه الکتریکی به مسافات دور .

- تلگراف و تلفن در سال ۱۸۷۲

- رادیو در ۱۹۰۰

- بیسکلت در ۱۸۸۶ - اتومبیل در ۱۸۸۵

- در نتیجه پیدایش ساروج مسلح و مصالح جدید ساختمانی
 دیگر تغییر شکل بناها .

- اقدامات سریع برای توسعه شهر ها - اصلاح و توسعه معا بریه
 منظور وسائط نقلیه جدید .

برای رفع اشکلات عبور و مرور زیاد اقسام مختلف راهها
 بر روی همدیگر ایجاد میگردد (سطح زمین - زیر زمین
 روی پلها) .

در اثر توسعه صنایع و تجارت تشکیل بانک های بزرگ -
 بورس ها مغازه های بزرگ پنگاههای تجار تی (بعقیده شهر شناسان
 شهر های بزرگ امروز بمنزله میدان نبرد اقتصادی است)

مسجد شاه اصفهان

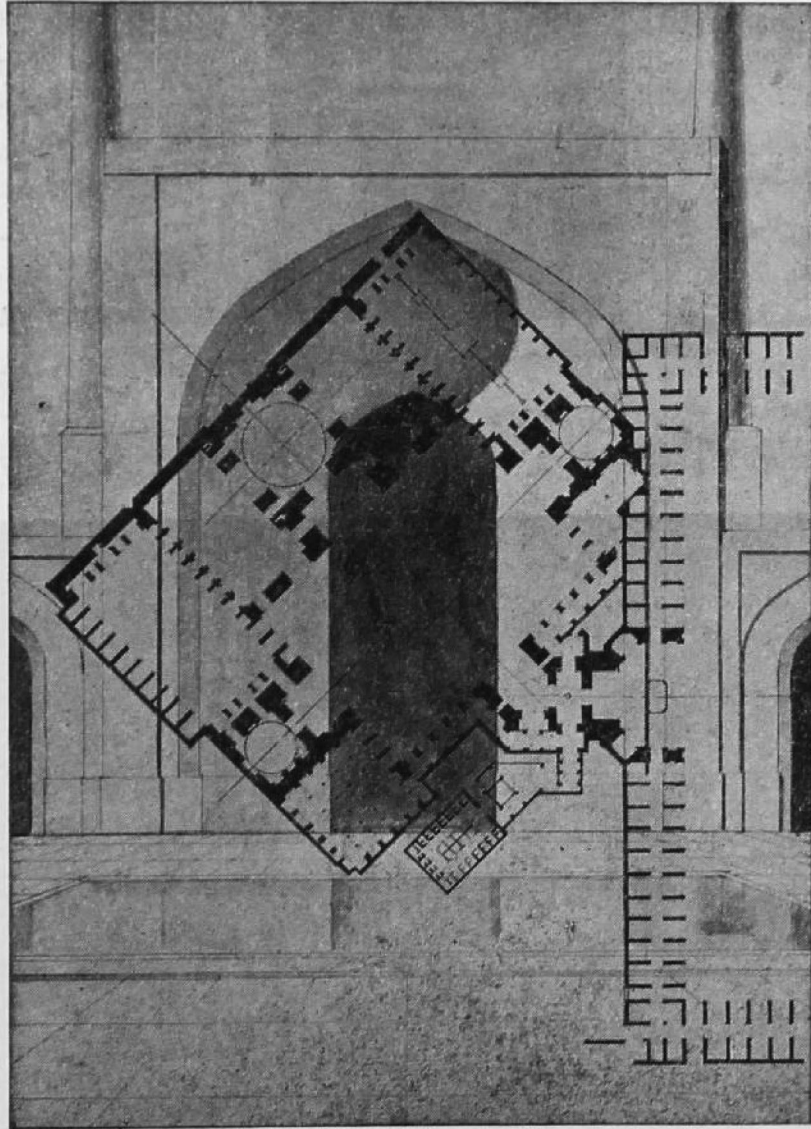
قدما در توصیف اصفهان می‌گفتند اصفهان (نصف جهان) صرف‌نظر از این مبالغه که عادت پیشینیان بسوده مسلماً در زمان سلاطین صفویه این شهر یکی از بزرگترین شهرهای جهان و بسا قسطنطنیه (اسلامبول امروز) رقابت و برابری میکرده است

میلادی بامر شاه عباس بزرگ بنا شده است و در ضلع جنوبی میدان شاه واقعست که با ابعاد ۱۵۰ و ۱۵۶ متر یکی از بزرگترین میدانهای جهان است آنچه در ایران در وصف مسجد شاه گفته و نوشته میشود و باعث جلب مسافری است راجع بکاشی کاری آنست در حالیکه

بسی از مسافرین کاشی کاری مسجد شیخ لطف‌الله را بکاشی کاری مسجد شاه ترجیح میدهند و انصافاً کاشی کاری مسجد شیخ لطف‌الله در نوع خود بی نظیر است ولی آنچه در بنای مسجد شاه به‌راتب مهم تر از کاشی کاری آنست طرح نقشه این مسجد است که شاهکار معماری محسوب میشود -

اینک برای اطلاع خوانندگان مختصری از مزایای ساختمان این مسجد را شرح میدهم چون وضعیت میدان شاه کاملاً شمال و جنوبی است برای اینکه محراب مسجد رو به مکه قرار گیرد ناچار نسبت بمیدان انحرافی بوجود آمده ولی معمار طرح کننده (که بقول بعضی شیخ بهائی میباشد) نقشه را طوری تنظیم کرده است که واردین بهیچوجه ملتفت این انحراف نمیشوند و تصور مینمایند

که مدخل مسجد در امتداد میدان واقع شده است (عکس شماره ۱۳) در عالم معماری برای گم کردن انحراف در ساختمان تا آن زمان هیچکس بچنین تبعی دست نیافته بود لهذا طرح مسجد شاه مخصوصاً در قسمت ورودی مسجد شاهکار بزرگ معماری است که بعد از آن

۱۳ - طرح و وضعیت ورودی مسجد شاه اصفهان

در اصفهان آثار تاریخی زیاد است بطوریکه میتوان گفت این شهر مجموعه از آثار صنعتی است که دست تخریب روزگار هنوز آنجا را برای مطالعه و مذاقه اهل هنر نگهداشته است یکی از این آثار که شاید مهمترین آنهاست مسجد شاه است که بتاریخ ۱۶۱۵

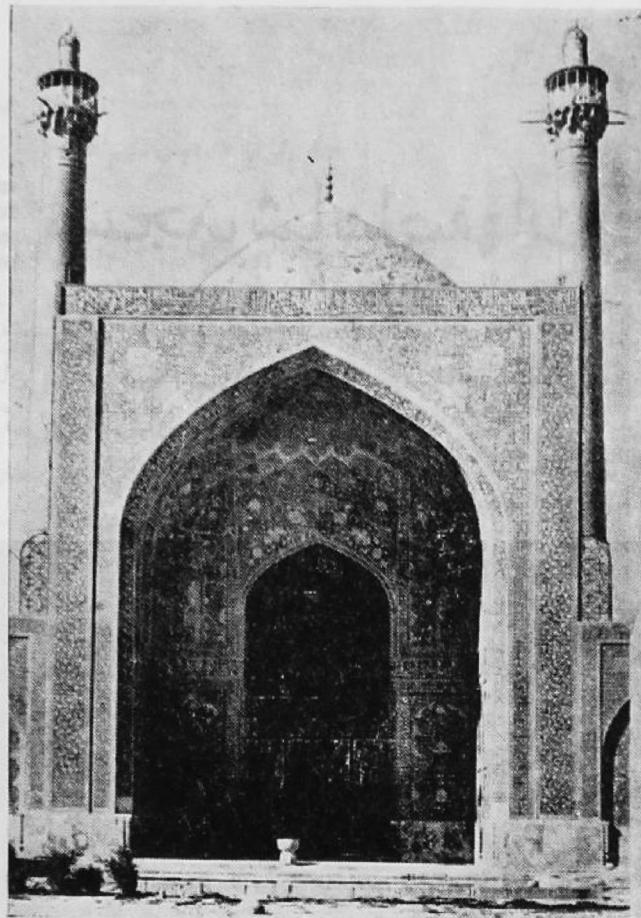
مساجد اصفهان از بناهای تاریخی دنیا و خوشبختانه بواسطه عقاید مذهبی از تطاول زمان مصون و با برجا مانده اند ولی از قصور عالی آن فقط چهل ستون - عالی قاپو - و هشت بهشت باقی مانده سایر انبیه و قصور مجلل که بیشتر خارج از شهر بوده اند از بعضی خرابه هائی باقیست و از بعضی دیگر اثری بهم نمانده مثلاً بجای قصر عالی آئینه فعلاً کارخانه های نساجی دایر شده است .

هر کس مختصر علاقه بمعماری و هنرهای زیبا داشته باشد آرزو مند دیدار این شهر است اینجانب بمناسبت حرفه و تخصص خود عاشق زیارت این شهر تاریخی بودم پس از مراجعت از تحصیل در اروپا گرچه دوبار باین آرزو نائل شده ام معذراً هنوز اشتیاق تمام دارم که بار دیگر فرصت تماشا و تحقیق مفصل تری پیدانمایم

این نکته که هم آهنگی معماری
 با هنرهای دیگر چه اندازه تأثیرات
 نیکو دارد و از توام شدن آنها
 ممکن است چه شاهکارهایی
 بوجود آید این حقیقتی است که
 در دنیا هنرمندان بدان پی برده
 و در آثار گرانبهای خود عمل
 نموده اند.

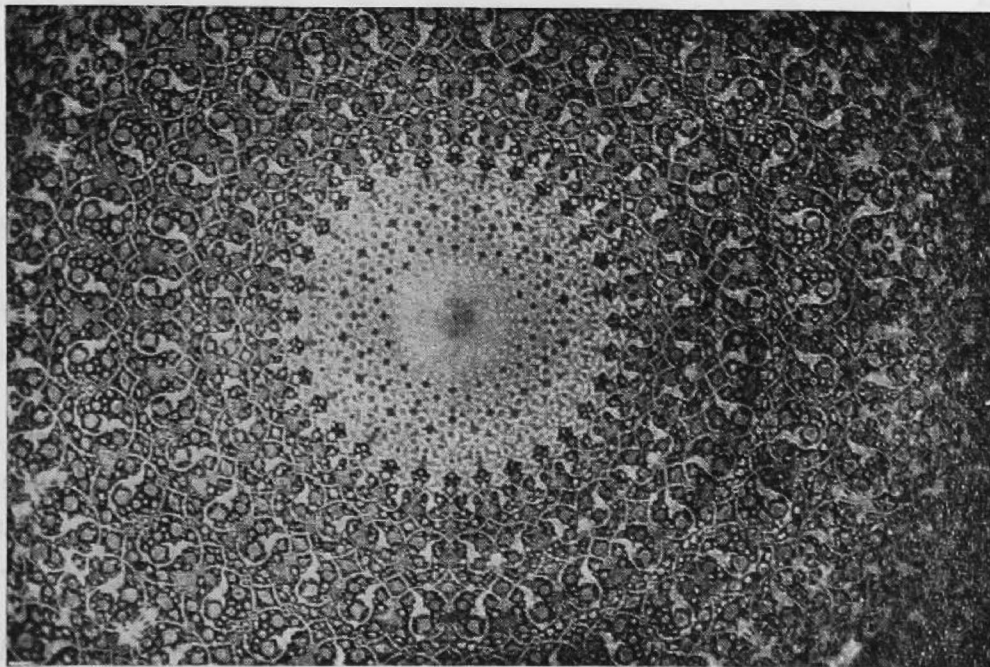
مطالعه نقشه مسجد شاه
 اصفهان برای کلیه آرشیستکتهای
 ایرانی خصوصاً دانشجویانیکه
 در این رشته تحصیل میکنند لازم
 است و بعقیده اینجانب ساختمانهای
 قدیم ایران که از مفاخر تمدن
 گذشته ما میباشند باید جزو
 دروس مهم دانشکده هنرهای
 زیبا قرار گرفته و بدان توجه
 قابلی بشود در آتیه اگر فرصتی
 بدست آید در مورد ساختمانهای
 دیگر اصفهان مفصلاً بحث خواهد
 شد.

آرشیستکته : علی صادق

۱۴ - نمای ورودی مسجد شاه اصفهان

تاریخ سرمشق معماران قرار
 گرفته که هر جا بانحراف یا به
 قناسی مصادف شده اند فنی را که
 از استاد آموخته اند بکار میبرند
 در داخل صحن مسجد ساختمانهای
 اطراف آن با تناسب فوق العاده
 جلب نظر مینماید مخصوصاً ایوان
 مقابل در ورودی با ارتفاع زیاد
 و تناسب شگفت آور (بطوریکه در
 عکس شماره ۱۴ دیده میشود).
 نظر واردین را جلب مینماید
 بالخاصه قدح بزرگ سنگی که در
 وسط ایوان قرار گرفته و ارتفاع
 زیاد آنرا نمودارتر ساخته لذت
 تماشای منظره را افزون تر میکند
 از این ایوان بمحوطه چهار گوشه
 وسیعی و درامیشوند که گنبد
 بزرگی روی آنرا پوشانده است
 کاشی کاری داخل گنبد که با
 ساختمان آن هم آهنگی کاملی
 دارد (عکس شماره ۱۵) نشانه
 بارزی است از هنر و ذوق معمار
 و سرمشق ممتازی است برای فهمیدن

۱۵ - کاشی کاری گنبد - مسجد شاه اصفهان

مسئله تهیه مسکن در تهران و شهرستانها

وضع فعلی سکونت در تهران - ازدیاد جمعیت تهران در سالهای اخیر، بالارفتن قیمت املاک و اجاره بها و حرکت گریز از مرکز (از توسعه شهر با وسائل مصنوعی نمیتوان جلوگیری نمود) - لزوم ساختن خانه های ارزان در تهران و ولایات - احداث کویهای جدید - ساختن خانه های متفرق در نقاط مناسب شهر - ساختن خانه های دسته جمعی برای ساکنین موقتی و کارگران - محسنات و معایب هریک از انواع نامبرده .

۱ - وضع فعلی سکونت در تهران

صد هزار نفر است در صورتیکه ده سال قبل در حدود نصف جمعیت فعلی بوده است - موضوع از لحاظ مسئله مهاجرت قابل توجه است و باید دید چه چیز باعث این ازدیاد نفوس گردیده است : بعقیده اینجانب ازدیاد نفوس تهران را بدو مرحله باید تقسیم کرد یکی قبل از وقایع شهریور ۱۳۲۰ دیگری بعد از آن تاریخ :

قبل از شهریور ۱۳۲۰

- علل چندی باعث ازدیاد نفوس تهران گردیده که از آن جمله است توجه دولت بآبادی شهر تهران - انجام عملیات شهرسازی از قبیل احداث خیابانهای وسیع - اسفالت نمودن آن ها - انجام ساختمانهای جدید دولتی که خود تشویقی برای انجام ساختمانهای خصوصی بوده است و باعث گردید که کشاورزان برای تهیه کار بتهران مهاجرت نمایند - توسعه تشکیلات ادارات دولتی که احتیاج بکارمندان بیشتری داشته است - انحصار تجارت خارجی بمرکز که باعث مهاجرت تجار ولایات بتهران گردیده - و بالنتیجه فعالیت اقتصادی را در ولایات تقلیل داده و تهران را غنی و بقیه قسمتهای مختلف کشور را فقیر نموده - ازدیاد مراکز تفریح در تهران که متمکنین ولایات را بخود جلب نموده - و تأسیس مدارس عالی، دانشکده ها و دانشگاه - و یک عده مسائل دیگر .

بعد از وقایع شهریور

- واقعه شهریور اوضاع کشور را دگرگون نمود در نتیجه ورود ارتشهای خارجی بداخله کشور يك عده از ساکنین سایر شهرها بتهران کوچ نمودند تا بهتر در امان باشند . چه تهران را از هر جا امن تر میدانستند - از طرف دیگر با پیش آمد اوضاع شهریور ۲۰ کلیه کارهای دولتی از قبیل راه آهن تعطیل شد . کار - گران این کارگاه که اغلب از کشاورزان سابق بودند بعلت استفاده هائی که سابقاً از کار خود برده بودند دیگر بمحل خود برنگشتند جائیکه ممکن بود کاری پیدا شود تهران بود . کمی آذوقه و جیره بندی آنها که غالب ولایات بعلت سوء اداره از آن محروم بودند خود یکی از علل عمده این مهاجرت بود ؟

در مرحله بعد از شهریور

کلیه این اوضاع و احوال و کودکان ساختمان بعلت روشن

هر کسی اطلاع دارد که اکثریت ساکنین شهر تهران از لحاظ خانه و مسکن بدترین وضع ممکنه زندگی مینمایند . خانه کم است . مراعات بدوی ترین مسائل بهداشت در آنها نشده است - با احتیاجات زندگی فعلی وفق نمیدهد یا در نقاط دور در حوالی شهر قرار دارد که تهیه وسائل رفت و آمد و غیره فراهم نیست و یا اینکه در محله های قدیمی واقع است که وضعیت خارجی آن (معبر و کوچه) و همچنین وضع داخلی آن ها بر همه روشن است ولی کرایه گران است معمولاً در هر خانه ای چندین عائله زندگی میکنند که کلیه آنها در نهایت ناراحتی بسر میبرند و این وضع علاوه بر مضاریکه از لحاظ بهداشت ساکنین خانه دارد معایب اخلاقی هم برای عائله ها ایجاد میکند .

امروز علاوه بر شهر تهران اگر آنرا فضای محدود بین چهار خیابان شاهرضا و شهباز و شوش و نظامی بدانیم محله های جدید در حواشی شهر بخصوص در قسمت شرق و غرب تهران احداث گردیده است که جمعیت آنها شاید از داخل شهر کمتر نباشد ولی محرومیت آنها از لحاظ امنیت و وسائل رفت و آمد و زندگی (بازار و دکان - طبیب و دواخانه و مریضخانه - مدرسه و غیره) خیلی بیش از ساکنین داخل شهر میباشد - مستخدمین و کارگرانی هستند که در سر آسیاب دولاب یا خیابان توابع سکونت دارند برای اینکه بتوانند خود را بموقع بمحل کارشان برسانند لااقل باید دو ساعت زودتر از وقت از خانه خود حرکت کنند . اگر مریضی را بخواهند ببیمارستان و یا طبیب برسانند علاوه بر صرف هزینه های زیاد لااقل یکروز از کار خود را خواهند ماند خلاصه گمان نمیرود هیچ شهری پیدا شود که جمعیت آن در حدود ۸۰۰۰۰۰ نفر باشد و ساکنین آن باندازه مردم تهران در ناراحتی بسر برند .

۲ - ازدیاد صعودی جمعیت تهران در سال های

اخیر - علل آن - بالارفتن قیمت املاک و اجاره بها آنها

حرکت گریز از مرکز

آمار صحیح و دقیقی از تعداد ساکنین تهران در دست نیست ولی طبق سرشماریهای سالهای اخیر جمعیت تهران در حدود هشت

نبودن اوضاع کشور و دنیا و گرانی مصالح ساختمانی سبب شد که در تهران از حیث مسکن بحران عجیبی پیش آمد نمود. قیمت املاک بوضع سرسام آوری بالا رفت عدم انجام معاملات خارجی در بازار و زیاد شدن پول و کم شدن ارزش آن باعث گردید که یک عده سفته باز روی املاک بازی کنند و در نتیجه اجاره املاک بالا برود. بطور کلی تقاضا زیاد شده بود عرضه کم بود - قیمت زیاد - هر یک از این سه عامل کافی است برای اینکه اجاره املاک را بالا ببرد.

حرکت گریز از مرکز

در شهر سازی اصلی است که بنام حرکت گریز از مرکز نامیده میشود. منظور این است که در نتیجه صنعتی شدن شهرها و از دید نفوس آنها در تمام شهرها دیده شده است که ساکنین شهر از مرکز بحوالی کوچ مینمایند - علت آن این است که اولاً مراکز شهر طالبین ثروتمند برای احداث بانکها و مراکز تجاری و کسب و غیره پیدا میکنند ثانیاً زیاد شدن جمعیت و وسائل نقلیه و غیره زندگی را در مراکز شهر ناراحت میکند. هوا برای استنشاق کم است و سالم نیست. ثالثاً نتیجه مردم باطراف میروند این پیش آمد در تهران هم بطور محسوس رخ داده است شهر تهرات از طرف مشرق و غرب و شمال و تا اندازه ای از طرف جنوب توسعه یافت و کوچه های جدیدی در این قسمتها احداث گردیده است و این توسعه یک امر طبیعی است و با وسائل مصنوعی نمیتوان از آن جلوگیری نمود.

شهرداری تهران در چندین وهله خواسته است از توسعه شهر جلوگیری کند و بوسیله آگهی ها حدود شهر را معلوم کرده و حتی بطوریکه اطلاع دارم اخیراً نیز حدودی برای شهر و حومه آن بوسیله شورای فنی شهر معلوم نموده مدعی است که قسمتهای خارج از این حدود را از حیطة نظارت خود خارج میدانند و تعهدی نسبت بتأمین آب و برق و سایر احتیاجات آنها ندارد بعقیده اینجانب این يك ادعای صرف است و ممکن نیست بتواند عملی شود. جلوگیری از آبادی و توسعه قسمتهائی از شهر ممکن است با تدابیری عملی شود ولی هیچوقت با وسائل مصنوعی مقدور نخواهد بود. همانطور که شهرداری تهران هم تاکنون موفق نشده است یکی از عللی که باعث توسعه نامنظم شهر تهران شده است سفته بازی است که یک عده روی اراضی نموده اند. فرض کنید که صاحب قطعه زمینی آن را با قطعات تقسیم نموده و به عرض فروش گذاشته است قطعات اولیه را به مبلغی مثلاً متر مربع ۳۰ ریال میفروشد بعضی اینکه تقاضا زیاد می شود قیمت آنها بالا میرود و اراضی دور تر را به عرض فروش میگذارد. چون قسمتهای دورتر ارزانتر عرضه میشوند خریداران آن بیشتر خواهند بود و بهمین نحو عمل میشود و در نتیجه شهر وسعت پیدا میکند و مقداری اراضی در داخله شهر با خانه های تك تك باقی میماند که به علت گرانی قیمت خریدار ندارد.

یکی از تدابیری که برای جلوگیری از این عمل میتوان نمود بعقیده اینجانب بستن عوارض است بر روی زمینهای بدون ساختمان

یکی دیگر از تدابیر برای جلوگیری از احتکار زمین رقابت موسسات دولتی و شهرداری با صاحبان اراضی است باین معنی که موسسات دولتی یا شهرداری ها میتوانند مقادیر زیادی اراضی را خریداری کرده و قطعه بندی و گذر بندی طبق اصول فنی نموده با نفع قلیلی آنها را باشخاص واگذار نمایند.

لزوم ساختن خانه های ارزان در تهران و ولایات

با توضیحاتی که داده شد واضح است که برای علاج کمی خانه بایستی خانه های زیادی طبق اصول فنی و بهداشتی ساخته شوند چیزی که باید مورد مطالعه دقیق قرار گیرد این است که این ساختمانها از لحاظ مکان و وضعیت و موقعیت بچه نحوی باید انجام شوند.

احداث کوی های جدید - ساختمانهای متفرق

برای انجام ساختمانها باید مطالعه شود آیا احداث کوی های جدید مناسب تر است یا ساختمانهای متفرق در نقاط مختلف شهر هر يك از این دو راه حل محسنت و معایبی دارد لازم است در اطراف آن بررسی لازم بعمل آید:

احداث کویهای جدید

بنحویکه در اغلب از کشور های متمدنی عمل شده است محسنتاتی بشرح زیر دارد - طرح نقشه کوی جدید با توجه با احتیاجات ساکنین آتیه آن طبق آخرین اصول شهر سازی میسر خواهد بود. از حیث گذر بندی و قطعه بندی چون زمین آزاد و در اختیار مهندس طراح است میتوان بوجه احسن عمل نمود.

کوی جدید دارای موسسات عمومی از قبیل مدرسه - حمام - گردشگاه - سینما و تاتر - باغچه کودکان - شعب بانکها - شهرداری - کلاتری - بیمارستان - زمین ورزش و مغازه ها - فروشگاهها رختشو خانه های عمومی - رستورانهای عمومی و غیره می باشد که ساکنین آن را از هر حیث بی نیاز نموده و زندگی نسبتاً راحتی برای آنها فراهم و همچنین خود باعث میشود که در زندگی ساکنین محل تحولی پیدا شود و بشهر کوچک خود علاقه خاصی پیدا کنند که از لحاظ اجتماعی ذیقیمت است. ساکنین چنین شهری بیش از مردم شهرهای دیگر با بادی شهر کوچک خود علاقه مند بوده و با طیب خاطر هر نوع کمک و مساعدت را بشهرداری محل خواهند نمود که بتواند بوظایف خود عمل کند.

معایب: برای احداث کوی جدید باید قبلاً زمین متناسبی تهیه نمود. آب و برق لازم دارد - احداث گذرها - باغها و موسسات عمومی خود مخارجی دارند که نمیتوان آنها را تحمیل خریداران خانه نمود و باید از جای دیگر تأمین شود - با توجه بوضع شهرها بخصوص شهر تهران در نزدیکی شهر این قبیل اراضی وسیع مناسب بدست نمی آید. بنا بر این باید از شهردور باشد با وضع فعلی و وسائل نقلیه، دوری محل اشکالات دیگری تولید میکند چونکه ساکنین محل باید روزی یکی دو مرتبه بشهر ایاب و ذهاب کنند (بقیه دارد)

عباس اژدری « آرشیتکت و شهر ساز »

مهمانخانه آب گرم لاریجان

موقعیت و وضعیت محل

در دامنه شرقی قلعه دماوند بین راه تهران و آمل محل مرتفعی قرار گرفته که ارتفاع آن از سطح دریا در حدود ۲۲۲۰ متر است در قسمت شرقی این محل دره بزرگی واقع است که رودخانه هراز از آن عبور مینماید فاصله این مکان از چشمه آبگرم در حدود ۷۰۰ الی ۸۰۰ متر و تفاوت ارتفاع آن از سطح رودخانه از ۲۰۰ الی ۲۵۰ متر است - قسمت جنوب شرقی این مکان منظره بسیار جالب توجهی را دارا میباشد .

لزام احداث يك مهمانخانه

چشمه بزرگ آبگرم که در نزدیکی این محل جریان دارد دارای ۸۰ درجه حرارت و برای خیلی از امراض جلدی و عصبی و غیره داروی درمان بخش است - وضعیت محل و وجود این نعمت ذیقیمت طبیعت ایجاب مینمود که سرو سامانی بآن داده شود و مهمانخانه که بتواند آسایش مسافرین

۱۶ - وضعیت محل و موقعیت ساختمان مهمانخانه آب گرم لاریجان - آرشیست کعباد ظفر

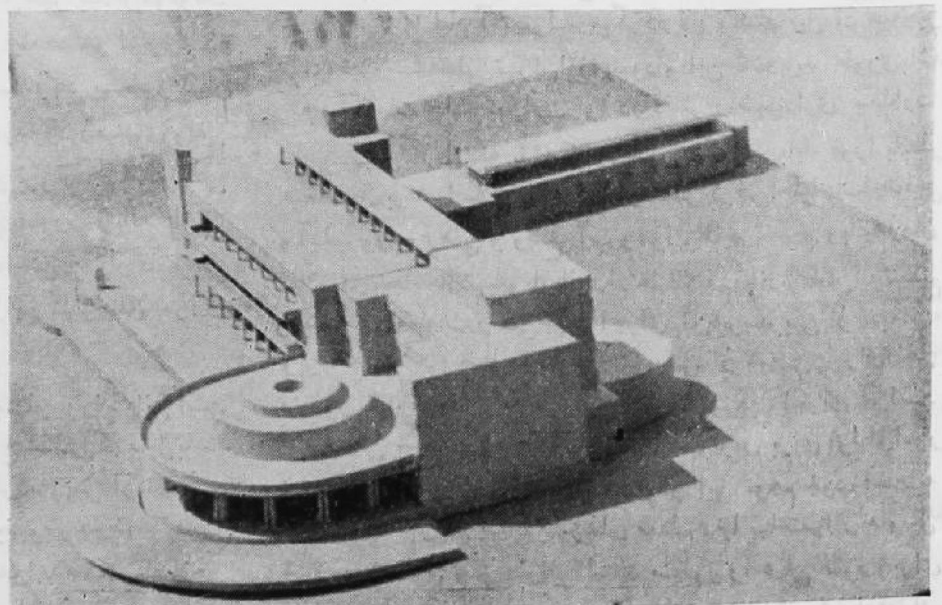
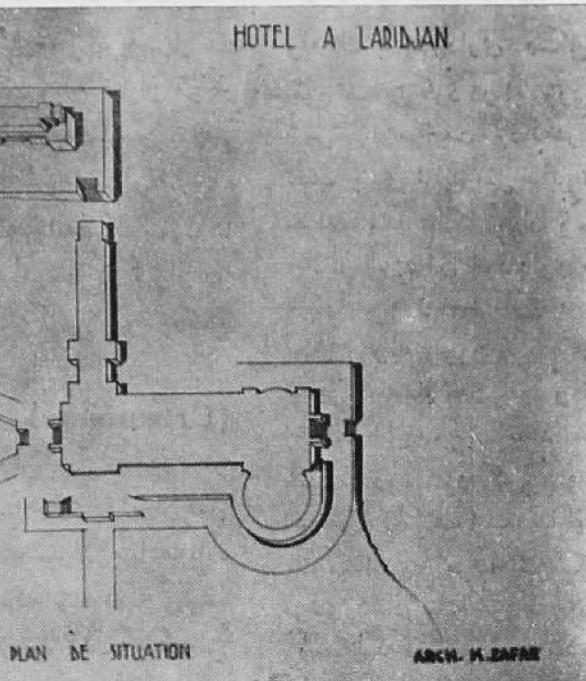
رافراهم نماید احداث گردد - بنابراین دستور ساختمان آن از طرف اعلیحضرت سابق رضا شاه فقید داده شد .
برنامه و تنظیم نقشه ساختمان

برای تهیه يك نقشه جامع و مناسب از طریق مسابقه اقدام گردید و بین ۱۰ طرح پیشنهادی طرح آقای آرشیست کعباد ظفر مورد توجه و قبول قرار گرفت.

طرح مزبور در حدود ۳۰۰۰ متر مربع زیر بنا و در طبقه اول دارای سالن های متعدد پذیرائی و غیره و در طبقات دیگر اطاق ها قرار گرفته اند و یک قسمت آن برای حمامهای آب گرم و دوشها تخصیص داده شده است .

شروع ساختمان و اشکالات فنی

پس از تکمیل پروژه های اجرایی در سال ۱۳۱۹ شروع ساختمان آن گردید در پی سازی این بنا اشکالات فنی زیادی پیش آمد نمود - زمین آن به علت مجاورت با کوه آتش فشان از نوع خاکستر و فوق العاده سست بقیه در صفحه ۱۹

۱۷ - منظره هوایی از مهمانخانه آب گرم لاریجان - آرشیست کعباد ظفر

نقشه برداری و طرح اصلاحی شهر تهران

واملاك با شهرداری ممكن است اين نقيصه را رفع نمايد البته بايد تصديق كرد در اين مورد هم اگر قبل از تهيه نقشه اصلاحی شهر تهران موافقت شود كه هر كس زمین خود را بدستور شهرداری تقسیم بندی نماید مثل سایر تصمیم های اصلاحی نه تنها بی نتیجه خواهد ماند بلکه ایجاد زحمت و گرفتاری تازه تری مینماید كه فعلا از شرح آن خود داری میشود در اثر نبودن نقشه اصلاحی مسئولین امور شهرداری مجبور میشوند به سلیقه خود اصلاحاتی بعمل آورند و چون همیشه كارمندان مسئول در ادارات در تغییر و تبدیل اند ضمناً تحت نفوذ و تأثیر واقع میشوند همین عوامل باعث اختلاف سلیقه و سبب اتخاذ تصمیمات متناقض و متضادی در يك مسئله خیلی ساده میشود كه بیشتر اشكالات و گرفتاری شهرداری در اثر همین اختلاف سلیقه ها ایجاد میشود و چه بسا ممكن است كه يك میدان پنج مرتبه تغییر شكل^۱ و وضعیت دهد یا يك خیابان چند مرتبه گشاد و تنك شود كه با توجه به اشكالات تنظیم اسناد مالكیت و زحماتی كه در اثر تغییر نقشه متوجه اهالی میگردد معلوم میشود در اثر همین اتخاذ تصمیمات متضاد است كه اهالی حتی المقدور از شهرداری فاصله و دوری گرفته و كارمندان شهرداری نیز خود را نسبت به مردم بیگانه میدانند و این فكر تقویت میشود كه خدمت شهرداری یعنی حفظ منافع يكطرفه بصرفه شهرداری بزیان مردم و خدمت به اهالی یعنی تضعیف بنیه مالی شهرداری و فرار از پرداخت عوارض شهرداری چنانكه ملاحظه شد این عیب بزرگ اخلاقی نیز در نتیجه نداشتن نقشه اصلاحی شهر تهران است كه با توجه بنواقص و معایبی كه در اثر نبودن نقشه و طرح اصلاحی شهر و برنامه انجام آن تولید میگردد لازم است قبل از همه چیز برای تهیه نقشه فعلی تهران اقدام نمود و این نقشه باید طوری باشد كه مشخصات جامع تهران را در دسترس شهرداری بگذارد پس از اینکه نقشه كامل شهر تهیه شد باید فوراً بانظر متخصصین برنامه اصلاحی شهر را بدر نظر گرفتن احتیاجات اجتماعی و آداب و رسوم ملی و وضع آب و هوا و اقلیم تنظیم و باقید زمان اقرار برای پنجاه سال تهیه و بارعایت الاهم فالاهم مواد برنامه نیز تنظیم و بتصویب مقامات رسمی جهت اجرای آن برسد پس از تهیه نقشه و برنامه اصلاحی تنها موضوعی كه بیش از همه چیز برای انجام منظور باید مورد توجه قرار گیرد هزینه سنگین اجرای آن است كه ممكن است در وهله اول ایجاد وهم و ترس برای اولیای امور نماید در صورتی كه برای جلوگیری از این توهم خوب است به تقلید تمام شهر داریهای شهرهای معظم دنیا باستقراض متوسل شده و با اخذ وام های طویل المدت منظور را عملی نمود و برای پرداخت اقساط آن نیز بهترین راه از طریق وضع عوارض از اجناس لو كس تامین خواهد گردید فایده این ترتیب این است

از جمله مسائلی كه برای شهرداری هر محل بویژه پایتخت كشور در درجه اول مورد توجه و اهمیت است و باید قبل از هر كار اقدام شود تهیه نقشه و برنامه اصلاحی آن شهر است بدون نقشه و برنامه هر اقدامی كه بمنظور اصلاح شهر از لحاظ بهداشت لوله كشی - آگوسازی و سایر عملیات بشود بی نتیجه خواهد ماند همانطور كه تا بحال اغلب اقدامات و فعالیت های گذشته شهرداری تهران در بهبود و اصلاح وضعیت شهر موثر نشده بلکه گاهی نتیجه بعكس بخشیده است .

بر هیچكس پوشیده نیست كه شهرسازی (Urbanisme) تا بحال مورد توجه مقامات مسئول قرار نگرفته و كوچكترین مطالعه از این نظر برای اصلاح هیچ شهری در ایران بعمل نیامده است زیرا هر مطالعه كه برای بهبود يك شهر لازم باشد باید روی نقشه انجام شود و شهرداری تهران فاقد نقشه دقیق و جامع شهر تهران است و حتی حدود شهر تهران و حومه و مناطق صنعتی و غیره مشخص نگردیده و جای نهایت تاسف است كه شهر تهران بدون رعایت اصول شهر سازی بیش از آنچه كه باید توسعه یافته و قسمت زیادی از اراضی بایر اطراف شهر قدیمی تهران بدون مشورت قبلی با شهرداری تبدیل بخانه های مسكونی شده و در قسمتهای مزبور گذرها با عرضهای نامناسب احداث و منظور گردید كه از جهات شهر سازی و تزیینات ساختمانی بهیچوجه مقررات و اصول جاریه در كشورهای راقیه مراعات نشده و در مقابل این توسعه بی تناسب مقدار زیادی از اراضی داخل شهر بشكل موقوفه - یخچال - كاروانسرا - زمینهای غیر محصور یا محصور لم یزرع در شهر وجود دارند كه مالكین آنها در اثر طمع زیاد بمنظور گران فروشی و یا در نتیجه اهمال و بی توجهی (در مورد زمینهای وقفی و زمینهای مشاع بین ورثه) برای تقسیم و فروش آنها اقدامی بعمل نیاورده اند و در نتیجه قسمتی از شهر بصورت زباله دانی افتاده است و شهرداری هم بواسطه نداشتن اختیار قانونی نمیتواند اقدام مؤثری برای از بین بردن این كانونهای امراض بعمل آورد .

در تقسیم اراضی وسیع يك عیب بسیار بزرگ این است كه اشخاص برای تقسیم زمینهای خود هر نوع گذری كه مایل باشند بوسیله اداره ثبت اسناد و املاك منظور کرده و پس از تقسیم و گذر بندیهای غیر متناسب زمینهای خود را بفروش میرسانند بدیهی است بعد از انجام معامله اگر شهرداری بخواهد مختصر اصلاحی در گذر باتكاء آیین نامه ساختمانی مرعی دارد باعث زحمت شهرداری و اعتراض خریداران اراضی خواهد شد و تنها همكاری ثبت اسناد

که هزینه اصلاح شهر تنها بعهده نسل حاضر نبوده و نسلهای بعدی نیز در آن سهیم خواهند بود و هیچ دلیلی ندارد که نسل حاضر هزینه کمرشکن تمام اصلاحات شهر را بعهده گرفته نسل های بعدی فقط مستفیض شوند .

چون ممکن است پس از تهیه نقشه و برنامه اصلاحی برای شهر بطوریکه فعلا معمول است مالکین زمینهای وسیع داخل و خارج شهر اراضی خود را بمیل خود تقسیم کرده و اسنادی برای قطعات جزء صادر نمایند که مخالف اصول شهر سازی باشد باید با تصویب یک ماده واحده از اداره ثبت اسناد و املاک خواسته شود که قبل از گواهی شهرداری برای تفکیک و تقسیم اراضی بزرگ در صدور اسناد مالکیت اقدامی ننماید بدیسهی است این ماده شامل زمینهای خواهد شد که برای تقسیم آنها محتاج باحداث گذر میشوند .

برای اینکه حتی المقدور هزینه اصلاحات کمتر شود باید بوسیله آگهی بعموم اهالی اطلاع داده شود تا نقشه برداری شهر و تهیه نقشه اصلاحی که نباید از یکسال تجاوز نماید برای نقاط نامشخص از شهرداری درخواست پروانه ساختمان نکنند و اقدام بساختنهای مهم در مناطقی که ممکن است موقع تنظیم برنامه و تهیه طرح اصلاحی در مسیر گذر و یا میدان واقع شوند ننمایند زیرا هر قدر ساختمان های اساسی در قسمتهای مورد اصلاح بیشتر باشد هزینه اصلاح بیشتر شده و اولیای امور از تصویب آن خود داری خواهند کرد و در نتیجه عمل اصلاح شهر به تعویق خواهد افتاد و بهتر است بموجب تصویب نامه به شهرداری اختیار داده شود که از پرداخت غرامت ساختمان هایی که بعد ابدون موافقت شهرداری احداث و در مسیر گذر اصلاحی قرار میگیرند خودداری کرده ضمنا شهرداری بتواند مالک را مکلف بتخریب ساختمان و انجام آن در حد اصلاحی بنماید .

چون ضمن عمل معلوم شده که قانون توسعه و اصلاح معابر مصوب ۱۳۲۰ دارای نواقصی است که دست شهرداری را برای انجام اصلاحات سریع شهر بسته است لذا بهترین است کمیسیونی از کارمندان مجرب وزارت دادگستری و وزارت دارائی و وزارت کشور و شهرداری تهران تشکیل و طرح جدیدی بجای قانون نامبرده تهیه و برای تصویب بمقامات مربوطه تقدیم نمایند .

برای اینکه شهر بدون تناسب بزرگ نشود و اراضی بایر و کثیفی در داخل شهر وجود نداشته باشد باید باتصویب قانونی از زمین های بزرگ بایر عوارض سالیانه اخذ شود تا دیگر کسی با فکر استفاده شخصی اراضی را بایر نگذارده و مرکز زباله قرار ندهند چه وجود این زمینها علاوه بر لطمه که زیبایی شهر وارد میآورد باعث ایجاد کانون بسیاری از امراض عفونی بوده و سبب میشود که در اثر کثرت جمعیت شهر بطور نامناسب توسعه یافته و شهرداری از عهده رسیدگی نتواند برآید .

البته پس از تهیه نقشه و شروع بمطالعه ممکن است بشکات دیگری که وضع آب و هوا ایجاب خواهد کرد برخورد شود که پیش بینی آنها فعلا میسر نیست ولی با انجام نقشه برداری و نقشه اصلاحی شهر قدم اساسی برای اصلاح شهر برداشته شده و شخصی که بدین منظور جامه عمل پوشید نام نیک خود را در تاریخ عمران پایتخت بطور جاوید ثبت خواهد نمود و در خاتمه اضافه مینماید که از قرضه برای اصلاح شهر بهیچوجه نبایدیم داشت و لازم است گفته شود که همیشه مقروض ترین مؤسسات در دنیای مترقی شهر داریها میباشند و نیک نامترین شهرداران کسی است که اصلاحات اساسی را ولو از طریق استقراض باشد انجام داده است .

ناصر بدیع .

«آرشیست و دیپلمه در شهر سازی»

مهمانخانه آب گرم لاریجان

وضعیت فعلی بنا

پس از آنکه قسمت زیر زمین و طبقه اول ساخته شد و اوضاع شهریور ۱۳۲۰ پیش آمد از آن تاریخ تا امروز عملیات ساختمانی بکلی تعطیل گردیده است و آنچه ساخته شده نیز بواسطه عدم مواظبت رو بخرابی میرود و مصالح قابل استفاده آن نیز بتدریج مفقود میگرددند ما امیدواریم که مقامات مربوطه در تکمیل آن اقدام و نگذارند که این عمل مفید ناست تمام و به حال فعلی باقی بماند .

م.ا

بقیه از صفحه ۱۷

میباشد . ناچار در پی های اصلی آن از سه تا چهار متر عمق شفته ریزی و کلیه استخوان بندی بنابابتون مسلح متصل بهم انجام گردید . در محاسبات فنی استقامت در مقابل اثرات احتمالی زمین لرزه های محلی نیز در نظر گرفته شده است - محاسبات فنی این بنا بوسیله آقایان مهندس احمد حامی و مهندس گسرنفلد تهیه و ترسیم گردیده است .

ساختمان

شعبه

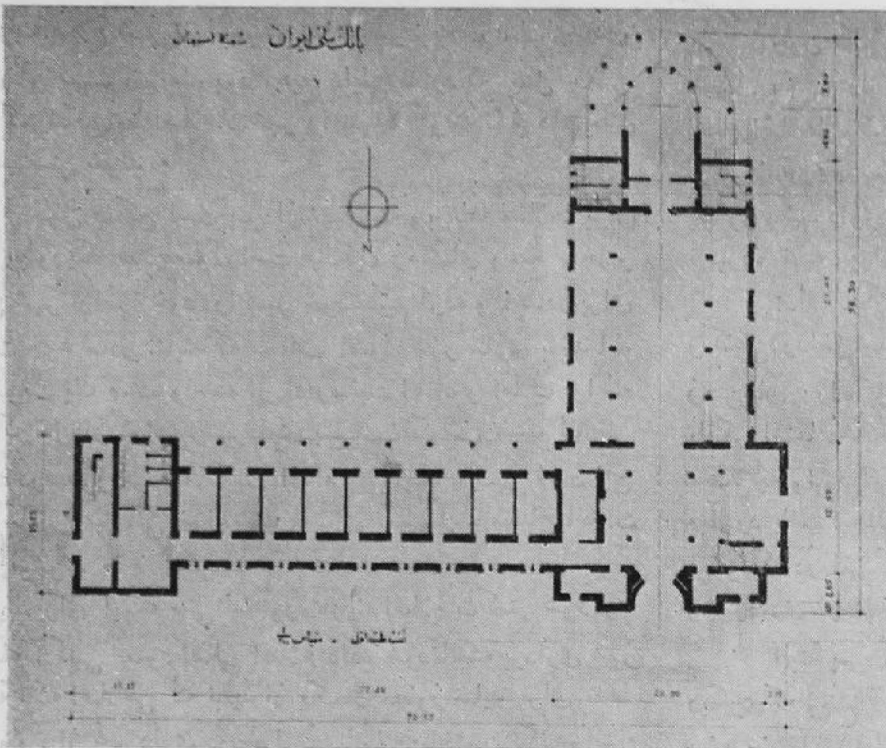
بانك ملی اصفهان

بوسيله آقای آرشیبتكت محسن

فروغی

طرح

طرح این ساختمان بوسيله
آقای آرشیبتكت محسن فروغی
تهیه و تنظیم گردیده است
منطق و ساده گسی و زیبایی از

۱۸ - طرح اشکوب اول بانك ملی اصفهان

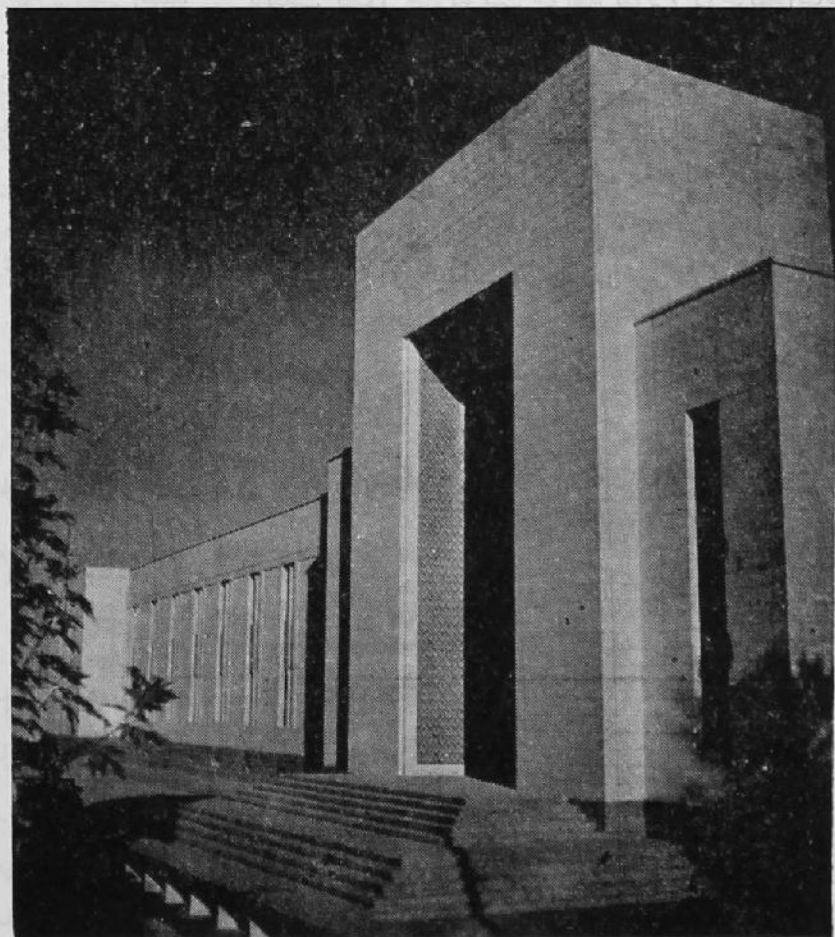
عوامل مشخصه این بنا محسوب
میشوند در عین حال که اسلوب
جدید معماری در آن حکم فرمائی
میکند از سبک باستانی مانند
کاشی کاری های خارجی و غیره
نیز بی بهره نمیشد ستون های
باریک و بلند ایوان جنوبی
نمونه از بنای چهل ستون اصفهان
را در بر دارد *

محل

محل ساختمان نزدیک میدان
شاه در زاویه يك خیابان مهم
و يك خیابان فرعی «خیابان سپه و
خیابان تیموری» قرار گرفته است

برنامه و تقسیمات نقشه

يك طالار معاملات با ۲۰
باجه - ۱۶ اتاق کارمندان -
سالن باشگاه - نهارخوری و غیره
زمین ورزشی و استخر شنا
دفاتر بدون استشنا طرف
جنوب قرار گرفته و يك ایوان سر

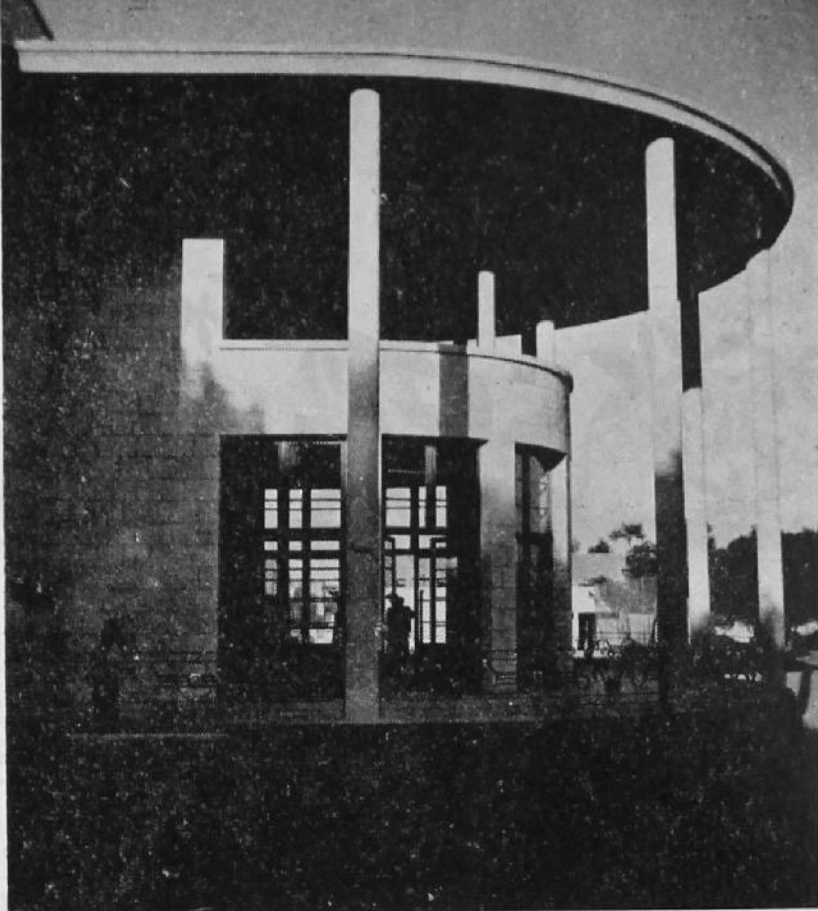

۱۹ - نمای خارجی و در ورودی بنای بانك ملی اصفهان از طرف خیابان سپه

وسیمان باماسه آهک و کارسازی
ازسنگ سفید و هزاره ازسنگ
خاکستری محلی - در قسمتی از
نمای خارجی بنا کاشی مصرف
شده است کف ها موزائیک و
اطاقها بامشمع فرش شده است -
بام عمارت تراش و عایق کاری
انجام شده است *

مدت انجام کار و هزینه آن

این بنادر اردی بهشت ماه
۱۳۲۱ بوسیله شرکت مقاطعه
کاری ساختمانهای کشوری
شروع و در ۲۴ آبانماه ۱۳۲۳
تحویل قطعی گردیده است هزینه
ساختمان آن بالغ بر ۱۰۸۵۰۰۰۰
ریال میباشد * م.ا

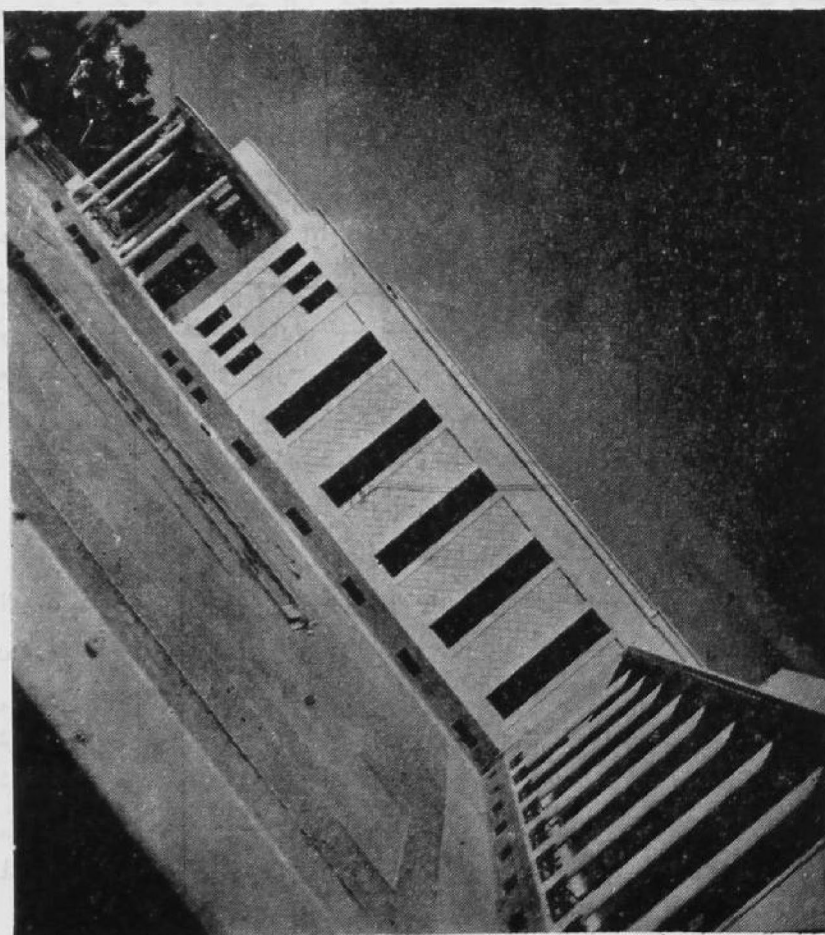

۲۰ - ایوان جنوبی بانک ملی اصفهان

تا سری بنا را از طرف جنوب
از گرمای آفتاب تابستان محافظت
مینماید و از طرف دیگر يك
راهرو شمالی قسمت دفاتر را از
صدای خیابان و سرمای زمستان
محفوظ میدارد - مساحت زیر
بنادر حدود ۲۰۰۰ متر مربع
و بطور کلی در ۳ طبقه طرح شده
بجز طالار معاملات که ارتفاع
آن بیشتر و دارای يك زیر
زمین است *

مشخصات فنی

استخوان بندی بنا از بتن
مسلح - دیوارها با آجر و ملات

۲۱ - نمای داخلی بانک ملی اصفهان

تهویه مطبوع

بهار فصل زیبا و دلپذیری است شاید برای شما هم خواننده عزیزان اتفاق افتاده باشد که هنگام صبح وقتی پس از باران مختصری هوا صاف میشود و آفتاب طلوع میکند در نقاط مصفای کوهستانی بگردش بروید اگر در این موقع نسیم فرح بخش بامدادی هم که از

روی گلها و سبزه ها میگذرد بوزیدن آید چه قدر بشاش و خرم شده و چه سرور و نشاطی در خود احساس کرده اید و یقیناً قوای بدنی و فکری شما برای کار و فعالیت بهتر حاضر و مهیا شده است . لابد با خود گفته اید : کاشکی میتوانستم همیشه در چنین محیطی زندگی کنم .

اما متأسفانه این فصل زیبا که جمیع موجودات زنده را حیات جدید می بخشد خیلی زود گذراست و بعلاوه برای همه میسر نیست که از هوای لطیف بامدادی بهاری کوهستانی بهره مند گردند و شاید برای هیچکس هم مقدور نباشد که از محیط کار و فعالیت خویش دست بکشد و برای لذت بردن از این هوای دلکش همیشه بدامن کهسار و کنار دشت و دمن پناه برد علی الخصوص که در همان نقاط هم دائماً هوا ملایم و لطیف نیست . . .

واقعاً چه خوب بود اگر انسان موفق میشد بوسائلی در تمام فصول سال حتی در گرمترین ایام تابستان و سردترین شبهای زمستان بهترین هوای ملایم و مفرح را تولید و در حقیقت برای مسکن خویش محیط همیشه بهاری تهیه نماید تا از تغییرات شدید و غیر مطبوع آب و هوای خارج در امان باشد . این از جمله ایدآلهای بشری است که از ابتدای خلقت تا کنون همیشه آرزو مند بوده است زیبایی بهار را دائماً بچشم ببیند و لطافت نسیم ملایم روح پرور آنرا احساس کند .

از آن میان شاعر پشیمنه پوش در عالم تصور بهترین زندگی را برای خویشان تریت میدهد و در حقیقت آنچه را که بخل طبیعت از وی دریغ داشته از دست با سخاوت پندار میگیرد ولی انسان عملی با روح فعال همواره سعی میکند در عالم حقیقت بمنظور خویش برسد آن در جهان او همان برای خویشان بهشتی ساخت و بافرشته ایدالی خود برآز و نیاز پرداخت ولی این کوشید تاروی زمین را غبطه بهشت برین کند و در همین خاکدان ترابی بافرشته آسمانی خویش هم آغوش گردد .

اوشعر گفت و این علم آموخت او بتصور و گفتگو پرداخت و این بکمم علوم و صنایع در هر کاری توفیق یافت

مثلاً از همان ابتدا با بافتن فرشهای همیشه بهار و تهیه تابلوهای زیبا بهار را مجسم نمود و برای رهایی از سرمای سخت زمستان و گرمای طاقت فرسای تابستان فکرها کرد و چاره ها اندیشید اصول فن معماری را تغییر داد و اختراعاتی نمود در حقیقت با طبیعت جنگید و با مشکلات بنبرد پرداخت نبردی دائم و موفقیّت آمیز تا حدیکه میتوان گفت اکنون با کثر آمال دیرینه - خویش رسیده است منجمله گلخانه ها ترتیب داده و بجای تابلوها مدل زنده آنهارا در منظر خویش قرار داده هوای بهاری را تجزیه کرده سر لطافت و طراوت آنرا فهمیده و در صدد تهیه آن بوسایل سهل و ساده برآمده و بالاخره هر گونه هوای دلخواهی را در محیط مسکونی خویش بوجود آورده است .

این رویه را امروز تهویه مطبوع نام نهاده اند و چون تهیه چنین دستگاهی ارزان و مستلزم هزینه زیادی نیست اکنون جزو اصول ساختمانهای امروزی و بطوری متداول شده است که در مجامع عمومی ، سالن های سخنرانی ، سینماها ، تئاترها ، بیمارستانها ، کافه های بزرگ و کوچک از منازل شخصی و مغازه ها گرفته تا واگنها و کشتیها و هواپیما ها آنرا عملی کرده اند به قسمی که انسان در هر محیطی اعم از مناطق گرم و مرطوب و یا سرد و خشک در هر فصلی از فصول سال زندگی نماید و یا بخواهد از نقطه بنقطه دیگر مسافرت کند از آسیب هوای خارج در امان بوده و همیشه در محیط مسکونی خویش بهترین و لطیف ترین هوا را تنفس خواهد نمود بعلاوه در امور صنعتی هم تهویه فوق العاده مهم و مورد احتیاج اهل فن است مسئلا برای انجام بعضی اعمال شیمیائی و با تهیه برخی مواد در کارخانجات مخصوص یا نگهداری و تربیت حیوانات و نباتات مناطق مختلفه در منطقه خاصی لازم است که درجه حرارت و رطوبت محیطی ساعت ها بلکه ماهها تحت شرایط معین باشد این منظور بوسیله تهویه عملی میشود و اسبابهای دقیق خودکاری هم همیشه هوارا (از حیث حرارت و رطوبت) ثابت نگاه میدارد ، خلاصه تهویه هم در صنعت و هم در زندگی معمولی و راحتی انسان نقشی مهم بهعهده دارد .

متاسفانه در ایران که اغلب کارها ظاهراً با تقلید از تمدن امروزی قدری پیشرفت نموده چون روی فکراساسی و تدبیری صائب نبوده و با محیط زندگی و اخلاقی و احتیاجات حقیقی ما هم آهنگی نداشته نتایج مطلوبه را حاصل نکرده است.

مثلاً سینما که در کلیه کشورهای یکی از بهترین وسایل تفریح عمومی است و مدیران شرکتهای فیلمبرداری برای جلب رضایت مشتری در تهیه فیلم آن نهایت دقت و مهارت را بکار برده و از خرج ملیونها دلار دریغ نمیکنند و در محل نمایش نیز از جدیدترین و بهترین وسایل راحتی و زیبایی استفاده مینمایند تا تماشاچی با میل و رغبت بسینما رفته و در حین مشاهده فیلم هم هوای معتدل لطیف مطبوع، تنفس نماید هم موزیک روحپرور بشنود و هم از دیدن فیلم لذت ببرد و بدین طریق خستگی کار روزانه را جبران کند ولی در ایران از این یگانه وسیله تفریح هم بخوبی استفاده نمیشود. مثلاً با اینکه در ساختمان بعضی از سینماهای درجه اول تهران تاحدی روشنائی و زیبایی را مراعات کرده اند چون متاسفانه تهویه مطبوع ندارند تماشاچی بیچاره که با رزوی دیدن فیلمی بسینما قدم میگذازد مجبور است زمستان از سرما بلرزد و تابستان در هوای گرم و خفه مخصوصاً در سالنهای انتظار با کمال ناراحتی بنشیند و عرق بریزد و هوای کثیف و دود سیگار را تنفس نماید و بوی بد استنشام کند و مانند همیشه در راه رسیدن بمنظور کوچکی مصائب بزرگتری را متحمل گردد و باین ترتیب ناراحتی جدیدی بر خستگی روزانه خویش بیفزاید.

وضع کافه ها بیمارستانها و سالنهای سخنرانی و مجامع عمومی و منازل خصوصی نیز بهتر ازین نیست.

در صورتیکه در سایر کشورهای متمدن جهان نه تنها در کافه ها سینماها بیمارستانها سالنهای بزرگ و محل اجتماعات عمومی تهویه مطبوع عملی شده است بلکه در مغازه ها منازل مسکونی (کوچک و بزرگ) کافه های محرق و انبارهای مخصوص هم از این وسیله

سهل و بسیار سودمند استفاده مینمایند.

برعکس در ایران اگر تروتمندی بخواهد منزلی بسازد با مراجعه بمهندسین معمار و در نظر گرفتن آب و هوای محل و با صرفاً از روی تقلید و بدون دقت از روی مدلهای ژورنالهای ارشیتکتور بسبك اروپائی ساختمانی بسیار قشنگ میسازد و صد ها هزار ریال پول خرج میکند مبله های عالی و فرشهای نفیس میخرد اثاثیه قیمتی تهیه مینماید و ظاهر منزل را شیک میکند ولی متاسفانه این ساختمان عالی قابل سکونت نیست زیرا تابستان بسیار گرم و زمستان خیلی سرد دارد.

در تابستان بادبزن های برقی بکار میافتند و با اینکه در اثر تبخیر سطحی عرق بدن شخص قدری احساس راحتی میکند چون قادر نیستند فضائی را خنک تر نمایند و بلکه مختصری هم آنرا گرم میکنند صاحب منزل مجبور میشود از شدت گرما به ییلاق پناه ببرد همچنین در زمستان بوسیله بخاریهای زغالی یا نفتی اتاق را گرم میکنند علاوه بر اینکه بطور کامل و یکنواخت هوا گرم نمیشود از قابلیت تنفس آن نیز میکاهد و اغلب آتش سوزی هائیرا تولید و کلیه موجودی منزل را بباد میدهد در صورتیکه با هزینه مختصری (نسبت بمخارج ساختمان و سایر لوازم آن) میتوان بوسیله تهویه مطبوع همیشه هوای ملایم و لطیفی را در جمیع فصول سال در اتاق مسکونی برقرار نمود و هنگام شب که همه در بستر آرمیده و بخواب خوش فرو رفته اند اسباب کوچک خود کاری بیدار است و هوای اتاق را بمیزان معین و دلخواه نگاه میدارد و راحتی ساکنین آنرا فراهم میسازد.

در شماره های بعد راجع بطرز عمل و نوع تهویه مطبوع و سایر نکات فنی در ساختمان های مختلفه مفصلاً گفتگو خواهیم کرد.

«بقیه دارد»

مهندس سراج الدین نوین

چگونه يك آسمان خراش بوجود میآید ؟

والدروف آستوریا یکی از بزرگترین هتل های امریکا در يك آسمان خراش

شهر نیویورک پرجمعیت ترین شهر دنیا است تقسیم این جمعیت در نقاط مختلفه شهر بسا در نظر گرفتن وضع بهداشت و وسایل راحتی کاری بس دشوار است

اگر میخواستند این جمعیت را در عمارات مسکونی ۴ - ۵ طبقه جادهند اشکالات زیر تولید میشد.

۱ - در اثر ازدیاد جمعیت وسعت شهر خیلی ترقی کرده و با وسائط نقلیه معمولی مزاحمت زیادی برای مردم تولید میشد .
۲ - بدلیل بالا لوله کشی و اگو سازی و غیره با برخورد بموانع و اشکالات طبیعی محتاج بمخارج زیاد و کمر شکنی می گردید .

۳ - انتظام و نگهداری شهر یکی از مسائل مشکل و لاینحل میشد .

دیگر آنکه چون این شهر تدریجاً ترقی کرده در بعضی نقاط که محل تجارتي و صنعتی بود زمین قیمت زیادی پیدا نموده و صاحبان اراضی را بفکر انداخت که حد اکثر استفاده را از قطعه زمین خود کنند لذا این عوامل دست بهم داده در نتیجه بفکر افتادند که ارتفاع عمارات را از حدود ارتفاع عمارات اروپائی زیاده تر گیرند بتدریج این ارتفاع ترقی کرد تا امروزه عمارات افسانه آمیزی باسم آسمان خراش در قلب نیویورک خود نمائی میکند

۲۲ - والدرف آستوریا - یکی از بزرگترین مهمانخانه های امریکا

الکتریسته استفاده میشود .

مالک این زمین کمپانی راه آهن (نیویورک سانترال) بوده و استفاده هوائی آنرا بصاحبان هتل واگذار نموده است این

اینک محض نمونه پیدایش و ساختمان آسمان خراش والدروف آستوریا هتل که یکی از بزرگترین هتل های امریکا است شرح میدهم .

خطوط راه آهن پررفت و آمد ترین خطوط نیویورک است و البته در موقع ساختمان پایه های فلزی آسمان خراش که بین رشته خطوط راه آهن قرار گرفته نباید وقفه در رفت و آمد قطارها حاصل نماید .

ضمناً در محل این زمین سانترال بزرگی وجود داشت که روشنائی و سایر احتیاجات ۲۶ عمارتی که در اطراف این محل ساخته شده بود مرتفع میکرد این سانترال دارای دوازده دیگ بخار و هشت سیلوی ذغال سنگ بظرفیت هر کدام هزار تن بود واضح است برای ساختمان آسمان خراش باید این موانع را بتدریج مرتفع کرد بدین منظور این سانترال را برداشته و قراردادی با (نیویورک استیم کمپانی) برای تهیه بخار منعقد گردید برای استفاده از این بخار میبایست لوله کشی استاسیون قبلی را تعویض و مرمت نمود .

محل دیگهای یدکی که درسی متری زیر خیابان قرار داشت تبدیل به استاسیونی فرعی گردید که از یکطرف جریان ارسالی سانترال متعلق به کمپانی راه آهن و از طرف دیگر جریان تولیدی سانترال محلی را دریافت دارد .

تمام ماشینها و لوازمات از قبیل تلمبه ها - کمپرسورها و ماشینهای مبرد و غیره پیاده شده و در زیر زمین عمارت مجاور کار گذاشته شدند .

بیش از هزار کارگر باین کار گمارده شدند صدها متر لوله آب گرم و سرد که قطر اغلب آنها ۴۵ سانتیمتر بود برداشته شده و مطابق نقشه جدیدی بکار رفتند .

چهار صد مکانیسین مشغول تعویض ۳۰ کیلو متر کابل شدند . دسته های کارگر با چراغهای استیلن و بتون شکنهای باهوائی متراکم تمام قطعات شالوده های عمارت قبلی را از بین برده و محل را برای ساختمان حاضر کردند .

آسمان خراش « والدروف استوریا » دارای ۲۱۶ شالوده است که با آهنهای پروفیل ساخته شده وزن آنها بین ۱۵۰ - ۱۳ تن است - کلیه این شالوده ها روی صخره از سنگ گنایس که تقریباً جنس زمین تمام شبه جزیره (مانهاتان) از این نوع میباشد گذارده شده است .

پس وقتی قطارهای راه آهن رد میشوند ارتعاشات آنها به شالوده ها منتقل شده و باعث مزاحمت ساکنین آسمان خراش و خسارات استخوان بندی فلزی عمارت میشود لذا بایستی بوسیله این ارتعاشات را محو نمود بدین منظور بالشی در زیر شالوده ها قرارداده اند جنس این بالش بقرار زیر است :

یک طبقه سه میلیمتری ورقه سربی، یک قشر ۱۰ میلیمتری امینانت (پنبه کوهی) متراکم یک ورقه گالوانیزه ۴ میلیمتری یک قشر ۱۰ میلیمتری پنبه کوهی متراکم و یک طبقه ۳ میلیمتری ورقه سربی

و بطوریکه گفته شد شالوده ها روی این بالش قرار گرفته اند از لحاظ تئوری وقتی ارتعاشاتی باین بالش وارد میشود این ارتعاشات بنسبت های متفاوتی بین طبقات مختلفه این بالش تقسیم شده و بالاخره همان طوریکه تجربه نشان داده از بین میرود و برای اینکه اطمینان بیشتری حاصل کنند اطراف هر شالوده را باندازه ۱۲ سانتیمتر خالی کرده و بایک قشر کاغذ کوچک پر کرده اند .

سرمایه که برای ساختمان آسمان خراش در نظر گرفته شده قریب ۲۸۰۰۰،۰۰۰ دلار بوده است . تقریباً در زیر زمین آسمان خراش قطعه ای بمساحت ۱۴۰۰ متر مربع را برای هتل اختصاص داده و انشعابی از راه آهن جدا کرده و باین قطعه آورده اند تا قطارهای باری که مخصوص هتل است مستقیماً در این قطعه زمین تخلیه شوند و در ضمن راه شوسه ای برای ورود اتومبیلهای مشتریان هتل در نظر گرفته اند .

وزن استخوان بندی فلزی آسمان خراش ۲۷ هزار تن بود که بوسیله دوازده جراثقال قوی بلند شده و بکار رفته اند . تیر مشبکی که در سالون رقص است و تمام وزن این سالن را که ۴۱ × ۳۷ متر است تحمل میکند ۹/۱۵ متر ارتفاع داشته و طول آن ۲۷ متر است وزن آن ۳۱۲ تن و باریکه تحمل میکنند ۴۵۰۰ تن است :

ارتفاع عمارت ۱۹۲ متر دارای ۴۷ طبقه و ۸۱۰۰ متر مربع مساحت ساختمانی و ۲۲۰۰ اطاق است این عمارت را از چهار لحاظ مطالعه کرده اند .

- ۱ - تهیه محلهای شیک و مناسب برای مشتریان .
- ۲ - تهیه ۳۰۰ آپارتمان چند اطاقه برای اجاره
- ۳ - تهیه سالونهای عمومی از قبیل سالنهای شب نشینی نمایشات کنگره و غیره .
- ۴ - تهیه سالونهای از نوع سوم برای رقص - غذاخوری کلوپ و امثالهم در دو برجیکه سر از عمارت در آورده آپارتمانهای برای اجاره ساخته اند .

مبله کردن عمارت و تزئینات داخلی

برای اینکه آسمان خراش والدروف استوریا از هر لحاظ جالب توجه و مدرن باشد برای تزئین آن از سلیقه قرن هیجدهم و مدرن اروپائی و آمریکائی استفاده کرده و این دوسلیقه را طوری مخلوط کرده اند که جلب توجه ساکنین عمارت را بنمایند مثلاً برای رنگ آمیزی دیوارهای اطاقها صنعتگر معروف فرانسوی (لوی ریگال) را دعوت نموده و او با استادی و سبک نوینی دیوار اطاقها را نقاشی کرده است مثلاً دیوار سالون بزرگ غذا خوری را تابلوهای (ژوزه ماریاسیرت) نقاش معروف اسپانیولی زینت مینماید .

کف سالون بزرگ عمارت را قالی معروفیکه نقشه آن از لوی ریگال و موسوم به (چرخ زندگی) است و طولش پانزده متر است مفروش مینماید تقسیم بندی اطاقها طوری تنظیم شده که

اشخاصیکه در آپارتمانها زندگی میکنند بدون عبور از نقاط پسر جمعیت میتوانند به مساکن خود بروند *

جدارهای عمارت با مصالحی ساخته شده که صوت از آن ها عبور نمیکند رادیو و تلویزیون و سینماهای ناطق در هتل موجود است و میتوان هر آن به سخنرانی های عمومی و کنسرت هائیکه در خارج و یا داخل عمارت برپا است گوش داد در هر اطاق دو تلفن یکی ثابت و دیگری متحرک موجود است *

دفتر پست و تلگراف و آرایشگاه در آسمان خراش یافت میشود *

در اطاقهای اصلی ساعت های الکتریکی که با ساعت دیده گاه دریائی هم زمان شده دیده میشود *

کانالیزاسیون :

کابل ها و لوله ها در داخل مجراهایی که از هر طبقه دریچه بآنها باز میشود قرار دارند در بعضی قسمت های عمارت این دریچه ها در سقفها و یا سقفهای کاذب تعبیه شده و طوری این قسمت ها را تعبیه کرده اند که تقاطع چند رشته مجرا با سانی ممکن شود یکی از این گالریهای ۲/۴ متر ارتفاع دارد و کارگر با سانی در آن میتواند بکار مشغول شود در کف اطاقها نیز دریچه هائست که باین گالریها راه دارد *

گرمایش

در این آسمان خراش باید این نکته را در نظر گرفت که بعضی قسمت ها مثل سالن رقص سینما و غیره احتیاج بگرمایش و یا خنک کردن متناوب دارد ولی اطاقهای نشیمن و غیره باین اندازه احتیاج به تجدید هوا ندارد و بعضی جاها اصولا فاقد جمعیت و احتیاجی بگرمایش نیست پس این نظریه را در گرمایش آسمان خراش باید منظور کرد *

رادیاتورهای این آسمان خراش از مارپیچ مسی تشکیل شده که بطور افقی قرار گرفته باین مارپیچ دود کشهای از ورقه

مسی نازک آویزان است که بالا و پائین آن باز میباشد وقتی بخار آب در مارپیچ وارد میشود این استوانه ها یادود کشها فوراً گرم شده و حرارتی با سرعت نسبتاً زیاد از خود پس میدهد هوای سرد اطلاق از این رادیاتورها عبور کرده و باین جدارهای گرم تماس می یابد تقریباً ۰/۹۵ گرمابوسیله وزش و ۰/۵ بوسیله تشع باطلاق داده میشود *

آسانسورها

مراجعه آسانسور سه نوعند یا موقتی یا دائم در عمارت سکنی دارند یا برای سالنهای رقص و غیره آمده اند.

در این عمارت ۳۱ - آسانسور موجود است اشخاصیکه موقتاً در این عمارت رفت و آمد میکنند بوسیله ۹ آسانسور تا طبقه ۲۷ میروند به آپارتمان های واقع در دو برج بالائی آسمان خراش ۴ - آسانسور مخصوص رفت و آمد میکند سرعت این آسانسورها ۲۱۰ متر در دقیقه است *

این آسانسورها تا طبقه ۲۷ بدون مکث رفته و از آن بیعد آپارتمانهای مسکونی واقع شده است

بسالونهای رقص و غذا خوری و غیره آسانسورهای سریع و بزرگی رفت و آمد میکنند و این قسمت ها سه آسانسور بظرفیت هر کدام ۴۰ نفر دارد این آسانسورها بچندین گذر راه دارد که اشخاص خارجی زیاد معطل نشوند این آسانسورها ۲۷۰۰ کیلو میتوانند حمل کنند برای راه سرویس ۱۴ - آسانسور در نظر گرفته شده که ظرفیت آنها زیاد و بزرگترینشان ۴ تن بار حمل میکنند و برای اشیاء سنگینی که در نمایشگاههای عمارت برپا میشود در نظر گرفته شده يك آسانسور که اندازه اطاقش ۱/۸ × ۵/۵ متر است * مستقیماً از زیر زمین حرکت میکند و مخصوص حمل و نقل بارهایی است که از راه آهن میرسد *

از مجلات خارجی

مهندس ملک ایرج غفاری

خانه های

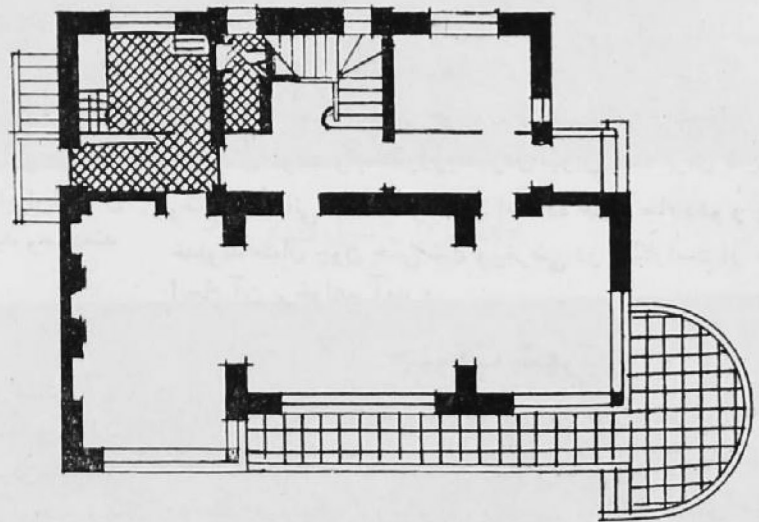
مسکونی

موضوع منزل یکی از مباحث اصلی معماری است حقیقتاً قسمت عمده عمر انسان در پناه آن سپری میشود - بنابراین در زندگی بشر موضوع خانه در درجه اول اهمیت قرار میگیرد ولی متأسفانه خانه های امروزه مافاقد شرایط اولیه راحتی و آسایش میباشند و مسئله خانه هنوز در کلیات خود بطور صحیح

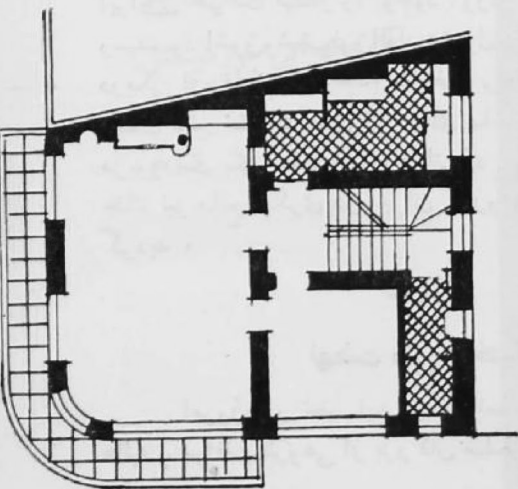
۲۳ - منظره نمای خارجی يك خانه مسكونی در خیابان ویلا

و منطقی حل نشده است - ما در این مجله بطور مشروح این موضوع را مورد بحث قرار داده و طرح خانه های خوب را نیز برای نمونه منعکس خواهیم نمود اینک در این صفحه نما و طرح دو ساختمان مسکونی که بوسیله آقای آرشیبتکت علمی صادق تنظیم و انجام شده است نشان داده میشود از خوانندگان بصیر و مطلع و از همکاران عزیز تمنا دارد که مطالب و نظریات مفید خود را در این مورد برای درج به مجله آرشیبتکت ارسال فرمایند

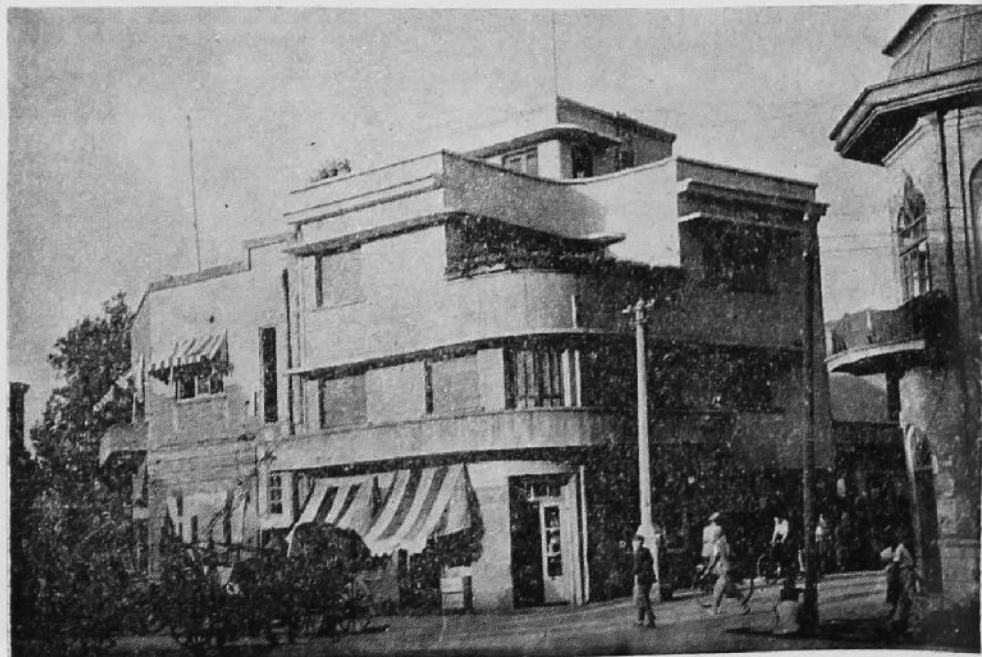
م ۰ ۱

۲۴ - طرح خانه مسکونی - کلیشه (شماره ۲۳) بالا

۲۶ - طرح آپارتمان کلیشه (شماره ۲۵) دست راست کلیشه (۹) این مجله مربوط به همین ساختمان است

۲۵ - منظره نمای خارجی ساختمان واقع در خیابان سعدی

پیدایش فکر تهیه ساختمان‌های دسته جمعی ارزان بهادر ایران

و دقیق تری شروع بکار خواهم نمود و نهضتی برای ساختمان‌های کوچک و زیبا و سامان دادن بوضع ایسامان کارمندان صالح و پاکدامن دولت که چرخ مملکت را میگردانند برپا خواهم نمود تا هم به بی خانمانی این دسته خاتمه داده شود و هم عده بیشتری بیکار بکار گمارده شوند.

ساختمان خانه‌های مسکونی یکقسمت مهم از برنامه دولت‌هائیکه در این جنگ فاتح شده‌اند تشکیل میدهد مادر ایران نیز باید به آنها تاسی نموده و بر عمران و آبادی کشور خود بیافزائیم چون در اینکار نمیتوان فقط بانتظار مساعدت دولت نشست مادر نظر داریم علی رغم اشکالات موجود این عمل لازم را نه تنها برای کارمندان دولت و منظور زیبا کردن تهران بلکه برای تغییر دادن وضع ساختمانی مملکت و جهت استفاده عموم انجام دهم و یاری خداوند متعال چون حسن نیست و بیغرضی در اینکار است از عهده انجام آن برخواهم آمد.

جنوب شهر

خوب است باهم بجنوب شهر برویم و بچشم خود به بینیم که سزاوار نیست شهر بزرگی مانند تهران که بواسطه مقام و موقعیت خود یکی از زیباترین و پرجمعیت ترین پایتخت‌های آسیاست در یکقسمت آن هنوز خانه‌های کاهگلی ولانه‌های زمینی وجود داشته باشد و مردمیکه در عمران و زنده نگاه داشتن مملکت سهیم هستند در سوراخپائی شبیه آشیانه جانوران و درندگان زندگی کنند.

در مقالات آینده که از نظر خوانندگان گرامی خواهد گذشت مادر این باب و کوی یوسف آباد و محلات دیگر مانند نازی آباد و عباس آباد و چگونگی ساختمان آن‌ها بحث خواهم نمود و برنامه ده ساله اول خودمان را برای استحضار عامه خواهم نگاشت ما میل داریم که برای سعادت و نیکبختی خودمان و دوستان مان بیکدیگر کمک نمائیم با ایجاد محلات جدید و خانه‌های متناسب با اصول بهداشت روح شوق و شغف و نشاط بزرگی در هم میهنان عزیز ایجاد و پرورش دهیم چه اس اساس همه گونه اصلاح اجتماعی نزد ملل متمدنانه است و بس.

برای پیروی از نظریات و فکر نوع پرور «لوشور» وزیر کار فرانسه که با او در ژنو آشنائی پیدا نمودم از سال ۱۳۱۵ پس از مراجعت از فرنک نگارنده نیز برنامه ساختمانی‌های دسته جمعی ارزان و ایجاد محلات نوین در تهران و شهرستان‌ها را تنظیم نمودم. مرحوم علی اکبر داور که با این فکر در پاریس آشنا گردید و عده همه گونه مساعدت را داد این وزیر با تدبیر که شور کارهای بزرگ در سر داشت کمر همت بکار بسته و شرکت ساختمان دولتی را بدین منظور با سرمایه معتابهی تشکیل نمود متأسفانه دستهای ناپاک و غرض آلود مانع اجرای این برنامه عظیم عمران و آبادی گردید و دیری نگذشت که این بنگاه دولتی به نتیجه نرسیده و منحل گردید نگارنده ناظر مرک این مؤسسه مفید بودم و بسیار تأسف خوردم چگونه در کشور ایران اغراض شخصی و نظریات خصوصی مانع انجام عملیات مفید و سودمند میگردد.

شرکت بهساز

از آنجائیکه کمتر از بنگاه‌هائیکه دست دولت در آن است انتظار موفقیت کامل و آئی میتوان داشت بنگاه ساختمان چنانکه دیدیم کاری از پیش نبرده و باحیف و میل کردن ملیونها ریال که بمصرف میز و صندلی و اتومبیل و حقوق‌های گزاف رسید از بین رفت - بنا بر این نگارنده در سال ۱۳۱۷ با مساعدت فکری و مادی عده از رجال نامی و پاکدامن کشور و گروهی از مهندسين ايران شرکت بهساز را بوجود آوردم وقت شروع بکار فرا رسیده بود با شوق و شغف فوق العاده مشغول طرح برنامه محله کوچکی در یکی از نقاط تهران شدم متأسفانه برخلاف اسانامه شرکت و تحت تأثیر نظریات خصوصی بجای ساختن محلات جدید شرکت مزبور دست بکار ساختمانهای دولتی زد. و از طرف دیگر پیشامد جنگ نیز مانع دیگری در اجرای آرزوهای دیرین این جانب گردید.

خانه

نهضت ملی ساختمان

امروزه در تعقیب این منظور اساسی خود تحت توجهات عالی و موافقت گروهی از بزرگان مملکت و با برنامه جامع تر

تزئینات

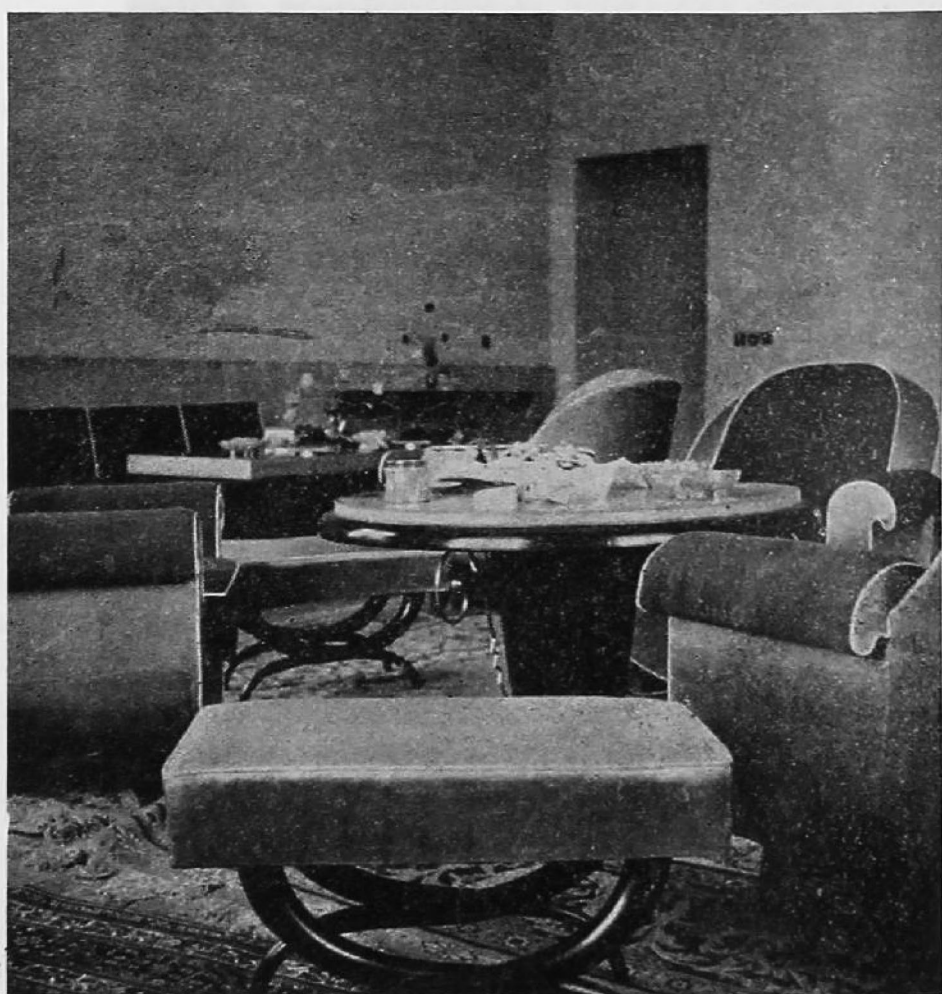
داخلی

در تزئینات داخلی خانه ها نیز مانند سایر مسائل زندگی اجتماعی تحولات نسبتاً محسوسی پدیدار گردیده است دیگر تزئینات و گچ بری ها و قاب سازی های مشکل و در هم قدیم امروزه معمول نیست - زیبایی تزئینات بیشتر در منطق و سادگی جستجو می - شود - دو عکس مقابل تزئینات داخلی یکی از منازل تهران را نشان می دهد که بوسیله آقای آرشیو تکت بودا غیان طرح و انجام شده است ما در شماره های آینده در این مورد بیشتر بحث خواهیم نمود

م . ا

۲۷- تهران - منزل قشقائی

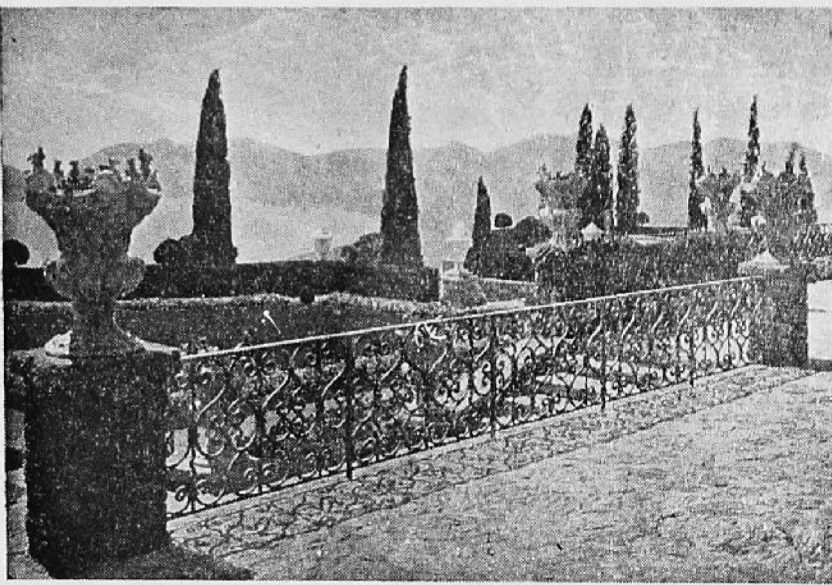
۲۸- تهران - منزل قشقائی

تزئینات باغها

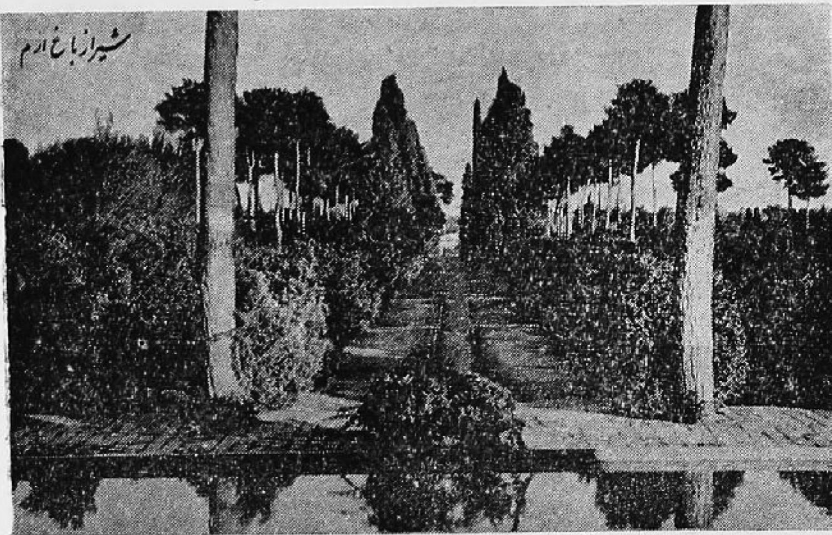
تزئینات باغ زیبا ترین و لطیف ترین هنرهای بشر است که فن و شعر، اختراع و احساسات، منطق و بوالهوسی دست بدست هم داده و آن را بوجود میآورند هوش و رؤیا موجود حقیقی آنند تزئین باغ هنریست که تصویر آن با داستانهای افسانه آمیز باستانی آمیخته شده و سرگذشت های احساسات انگیز بشر در صحنه های عطر آگین آن بمعرض نمایش گذارده میشوند حکایات شیرین هزار و یک شب را نقش و نگار زیبای باغهای رنگین مزین ساخته است بشر همیشه آن را دوست داشته و برای گریز از زندگی پر هیاهوی اجتماع بدامن آن پناهنده میشده و شاعر حساس برای بروز نبوغ احساسات فوق بشری خود صحنه های روح پرور آن را پناهگاه و موطن مآلوف شاهکارهای خود قرار داده و همیشه باناله های هزار داستان هم آهنگ گشته و بایک سرپر شور ثناخوان عجایب دلفریب آن گردیده است •

چنانچه گفتیم تزئین باغ هنریست آمیخته به چندین هنر و زائیده فکر یک آرشیتکت ماهر است که فن مهندسی برای تنظیم و احداث آبشارها، استخرها، فواره ها و بلها و علم گیاه شناسی در انتخاب و پرورش گلها و درختان بوی کمک مینمایند همچنین مجسمه سازی و نقاشی مهمترین عوامل تزئینات آن محسوب میگردند •

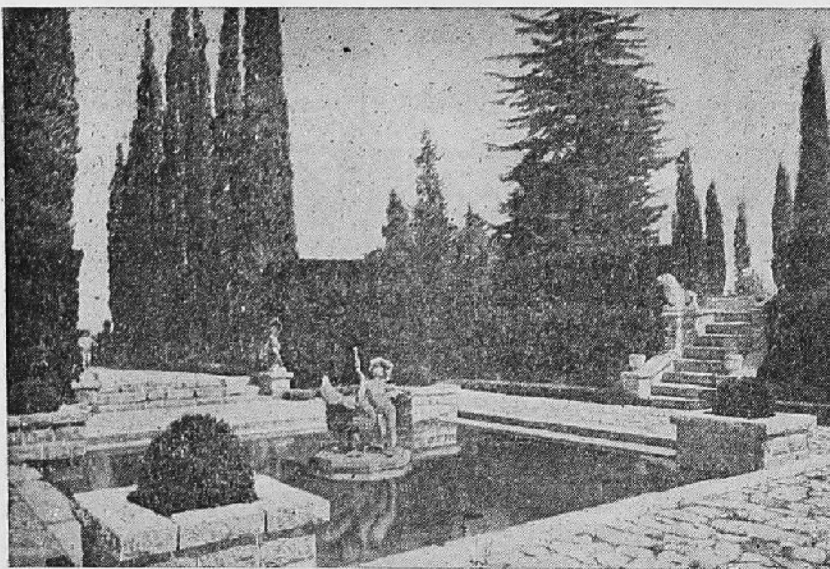
این نعمت خدائی در دسترس همه بوده و همه خود را در این فن با ذوق و صاحب ابتکار تصور مینمایند ولی متأسفانه چون اصول صحیح در دست نیست اشتباهات زیاد پدیدار میگردد. انتخاب و تنظیم گلها و ریاحین و اشجار و هم آهنگ نمودن پیاده روها و آب نماها و غیره قواعدی دارد که مادر شماره های آتیه بطور مشروح از آن گفتگو نموده تصاویر چندی را از باغهای زیبارا برای نمونه نشان خواهیم داد • م. ا

۲۹- منظره یکی از باغات جنوب فرانسه

۳۰- شیراز باغ ارم

۳۱- منظره یکی از باغات جنوب فرانسه

تاریخچه دانشکده هنرهای زیبا

حقیقتاً باعث تأسف بود که مملکتی مانند ایران که سالیان دراز بفرهنگ جهانی خدمات شایانی نموده و آثار معماریش بعد از ۲۵۰۰ سال هنوز مایه افتخار افراد آن میباشد برای پیشرفت فن معماری فاقد دانشکده مخصوص این رشته باشد.

ذوق و استعدادی که طبیعت در نهاد افراد آن بودیعت نهاده خاموش و در حالت رکود باقی مانده و زحماتی را که جوانان ممکن است در تحصیل و آموختن این علم تحمل نموده و بالنتیجه خدماتی شایان بیهوش و بلکه بجماعه بشری بنمایند در اثر فقدان وسائل آموزش میسر نباشد.

خوشبختانه بر اثر مسافرت‌هایی که عده از جوانان تحصیل کرده ولایت این کشور بخارج ایران نموده و در آموزشگاههای بزرگ فن معماری باذوق و علاقه‌ای مشغول فرا گرفتن این فن گردیدند و در مراجعت بایران علاوه بر اینکه هدایایی از معلومات خویش به کشور و میهن عزیز خود تقدیم داشتند علاقه و جدیت آنرا بر آن وا داشت که بتأسیس دانشکده ای مبادرت نمایند که هنرهای زیبا (معماری - نقاشی - حجاری) بطرز جدید در آن دانشکده مورد مطالعه قرار گیرد. بالنتیجه آقایان مهندس محسن فروغی دیپلمه مدرسه عالی هنرهای زیبا شعبه معماری (از پاریس) آقای ابوالحسن صدیقی مجسمه ساز معروف - و آقای مهندس رولاند دو برول دیپلمه مدرسه عالی هنرهای زیبا شعبه معماری (از پاریس)، مدتی وقت خویش را جهت مطالعه و تهیه برنامه‌ای برای تأسیس مدرسه عالی معماری متناسب با محیط ایران صرف نمودند تا اینکه در اول مهر ماه ۱۳۱۷ مدرسه ای بنام مدرسه عالی معماری در وزارت پیشه و هنر محل مدرسه عالی مرحوم کمال الملک بریاست آقای ابوالحسن صدیقی تأسیس گردید.

شرایط ورود به مدرسه عالی نامبرده دارا بودن گواهی نامه دوره کامل متوسطه شعبه علمی و دوره تحصیلات آن چهار سال تعیین گردید ولی بواسطه علاقه سرشاری که در ایرانیان بفن نامبرده موجود است عده‌ای زیاده از حد مورد احتیاج داوطلب گردیدند بنا بر این تعداد ۲۰ نفر از کلیه داوطلبان با شرایط فوق بطور مسابقه از ریاضیات و تاریخ و طراحی انتخاب و در روز یکشنبه اول آبانماه باعلاقه مفرطی شروع بکار نمودند ولی بنا بمقتضیات در روز یکشنبه (۸) آبانماه ۱۳۱۷ مدرسه نامبرده با نطق آقای دکتر احیاء السلطنه شیخ جزء هنرستان عالی هنرهای زیبای باستان گردید. و از روز دهم آبانماه ۱۳۱۷ در محل هنرستان نامبرده مدرسه عالی معماری بانطق افتتاحیه آقای دکتر سیدعلی نصر (در خصوص معماری ایران و تشویق دانشجویان) شروع بکار نمود.

آقایان استادان عبارت بودند از :
آقایان مهندس محسن فروغی - رولاند دو برول طاهرزاده

بهزاد درفن معماری و آقایان مهندس سپاهی - دکتر بهرامی - دکتر رحیمی - دکتر پارساجه دروس نظری - و آقای حسین طاهرزاده جهت نقاشی و ساعت کار این مدرسه چهار ساعت قبل از ظهر چهار ساعت بعد از ظهر بود - و بعداً تعداد ۱۰ نفر دانشجوی دیگر بنا بتصمیم اداره تعلیمات و وزارت پیشه و هنر بدانشجویان اضافه گردید که بتدریج تا آخر سال تحصیلی قریب ده نفر از کلیه دانشجویان بواسطه برنامه سنگین و مشکل و یا بعلل دیگر بسایر دانشکده ها منتقل گردیدند و باین ترتیب سال اول پایان رسیده و سال دوم قسمت معماری در هنر سراسری عالی بریاست آقای ذکاء الدوله غفاری در سال تحصیلی ۱۸ - ۱۹ شروع بکار نمود و تعداد ۲۰ نفر دانشجو در سال دوم و ۴۵ نفر در سال اول بتحصیل اشتغال داشتند.

اساسنامه این مدرسه که تاکنون بنام مدرسه عالی معماری نامیده شده بود در این سال از شورای عالی فرهنگ گذشت که در مجله آموزش و پرورش اردیبهشت سال ۱۹ بطبع رسید.

مدت تحصیل در این دانشکده چهار سال و ارزش تحصیلی آن برابر فوق لیسانس شناخته شد و آقایان استادان و معلمین این دوره عبارت بوده اند از آقایان مهندس : علی صادق - منوچهر خرسند - ایرج مشیری در قسمت معماری و در قسمت دروس نظری آقایان مهندس عظیمی - مهندس وزیری - مهندس سپاهی - دکتر بهرامی دکتر غفاری و در قسمت معماری آقای حسین طاهرزاده بهزاد این جا است که نگارنده از خوانندگان گرامی اجازه میخواهم از طرف رفقای همکار خود برسبیل قدر دانی تذکر دهم که تمام معلوماتی که در این مدت دوسال تحصیل عالی در رشته معماری آموخته و بدست آوردیم در فن معماری مرهون زحمات آقایان استادان : آرشیکت فروغی - آرشیکت صادق آرشیکت رولاند دو برول آرشیکت منوچهر خرسند - آرشیکت مشیری بوده و در دروس نظری از زحمات آقایان مهندس سپاهی مهندس عظیمی - مهندس وزیری و دکتر بهرامی شاگرد و سپاسگذاریم باری بدین ترتیب دوره سالهای تحصیلی باموفقیت و رضایت آقایان استادان و اولیای امور پایان رسید و در تابستان سال تحصیلی ۱۹ - ۲۰ (پایان سال دوم تأسیس مدرسه عالی معماری) بنا بتصمیم دو وزارتخانه فرهنگ و پیشه و هنر مدرسه نامبرده بنام دانشکده هنرهای زیبا جزء دانشگاه گردید و کلیه دانش جویان قدیمی بدانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران منتقل گشتند.

و از این بیعت تحصیل و طرز آموزش در فن معماری بپایان مرحله نوبنی مینهد که در شماره آینده از نظر خوانندگان گرامی خواهد گذشت.

آرشیکت غلامرضا خواجوی

آرشیتهکت های مارا

بشناسید

ما در ضمن هر شماره بیوگرافی یکی از آرشیتهکت های ایرانی را درج نموده
و معرفی خواهیم کرد

آرشیتهکت وارتان

۳۲ - آرشیتهکت وارتان

آرشیتهکت وارتان تحصیلات ابتدائی را در شهر تبریز که مولد او میباشد انجام داد و از اوان کودکی استعداد ذاتی به صنعت از وی هویدا بود نقشه و نمونه کارهای زیبایی را که مادرش روی پارچه درمیآورد بدست او ترسیم و انجام میشد تصمیم راسخ این کودک بی بضاعت این بود که بهر نحوی است خود را با اروپا رسانده و میدان بزرگتری برای توسعه و ترقی قریحه و ذوق خود پیدا کند لذا با جدیت خستگی ناپذیری مشغول کار شد تا وسائل مادی مسافرت و تحصیل را بدست بیاورد ابتدا بعنوان طراح وارد کارخانه قالی بافی آلمانیها در تبریز گردیده و پس از آن مدتی در تهران مشغول تدریس شد تا آنکه روزی از مدرسه مخصوص معماری پاریس سر درآورد و ضمناً دروس مدرسه شهر سازی پاریس را تعقیب میکرد.

بد نختانه تحصیل مخارج دارد و دانشجوی فقیرمان قادر برداخت هزینه مدرسه نبود لیکن نظر به پشتکار و استعداد ذاتی او اولیاءمدرسه قبول کردند که استثنائاً بوارتان اجازه داده شود تحصیلات خود را ادامه داده و مخارج مدرسه را پس از پایان تحصیل و شروع بکار پردازد باین ترتیب دانشجوی مایه مدرسه مخصوص معماری پاریس را ختم ابتدا باعده ای از همکاران خود مشغول و بلافاصله در عملیات ترمیم خرابیهای جنگ در اطراف پاریس بکار گمارده شد و اقبال وی یاری کرد که مدتی زیر دست آرشیتهکت (سواز) مشهور خدمت نموده بالاخره وارتان دفتر کار خود را در پاریس افتتاح و بحساب خود و دیگران کار را ادامه داد ضمناً وارتان از کارهای اجتماعی نیز غافل نبود و بطور موثری در تشکیل انجمن ایرانیان مقیم فرانسه شرکت جست و باتفاق آقایان دکتر امینی و دکتر نصر و دکتر سمیعی و مقدم و کتابچی و شیبانی و غیره یکی از اعضاء برجسته و فعال انجمن بشمار میرفت و تا سال ۱۹۳۵ که تاریخ مراجعت بایران است دبیری انجمن بامشارالیه بود پس از ورود بتهران وارتان مسابقه ساختمان یتیم خانه خیابان سوم

اسفند را برده و مشغول شد (گزاره های شماره ۵ و ۶ و ۷ این شماره ملاحظه شود) ضمناً عمارت کلوپ افسران وزارت جنگ را که از طرف آرشیتهکت اولی (کورکیان) ترک شده بود باتمام رساند در خلال این عملیات مهمانخانه بزرگ در بندر طرحریزی نمود ولی در اثر کمی وقت مقدور نبود که ساختمان بنای اخیر الذکر را شخصا

آرشیتهکت وارتان تقریباً در تمام مسابقه های بزرگ شرکت نموده و همیشه در صفوف اول قرار گرفته است از نظر سبک و مکتب معماری وارتان (مودرنیست) یا طرفدار تجدد است او عظمت و جلال ساختمان را در سادگی جستجو میکند ابعاد و خطوط فنی ساختمانهایش باصطلاح نشان دار و واجد قوه و صفات مشخصه است حجم و مجموع بدنه عمارت همیشه موزون و دارای هم آهنگی از سایه و روشنی و رنگ آمیزی استفاده قابل توجیهی میشود و میتوان گفت وی یکی از آرشیتهکت ها است که ترجمان و مظهر ذوق و صنعت جدید ایران بود و بوجه احسن غریزه و قریحه اجتماعی معاصر را ثابت میدارد وارتان بعضی از اساس ساختمان جدید و تزئینات عصر حاضر را با معماری ایرانی آمیخته است که نکات برجسته آن عبارت است از سلطه و غلبه خطوط و ابعاد مستقیم و

نظارت نمایند و کار محول به آرشیتهکت دیگری شده بود از این جهت است که در آن عمارت مشخصات و کیفیات برجسته مخصوص سبک وارتان دیده نمیشود و نیز ساختمان قصر بیلاقی اعلی حضرت شاه در در بند که منظره اصلی آن در کایشه شماره (۱) این شماره منعکس است از آثار وارتان بوده و جرئت و شهامت فنی که در اشکوب سازی آن بکار رفته از این حیث که اشکوبها تکیه گاه مستقیم ندارد مایه تحسین عده از آرشیتهکت های خارجی است بعداً بعنوان آرشیتهکت مخصوص دربار عمارات بیلاقی که در آن موقع بنا میشد بدست وارتان و با همکاری ذبیقت آقاییان آرشیتهکت اژدری و آرشیتهکت خورسند انجام گرفته است متأسفانه آرشیتهکت ها در طرح ها و عملیات خود تحت تاثیر دخالت مستقیم واقع بوده و در استنباط های علمی و اسلوب برجسته مخصوص بخودشان آزاد نبودند.

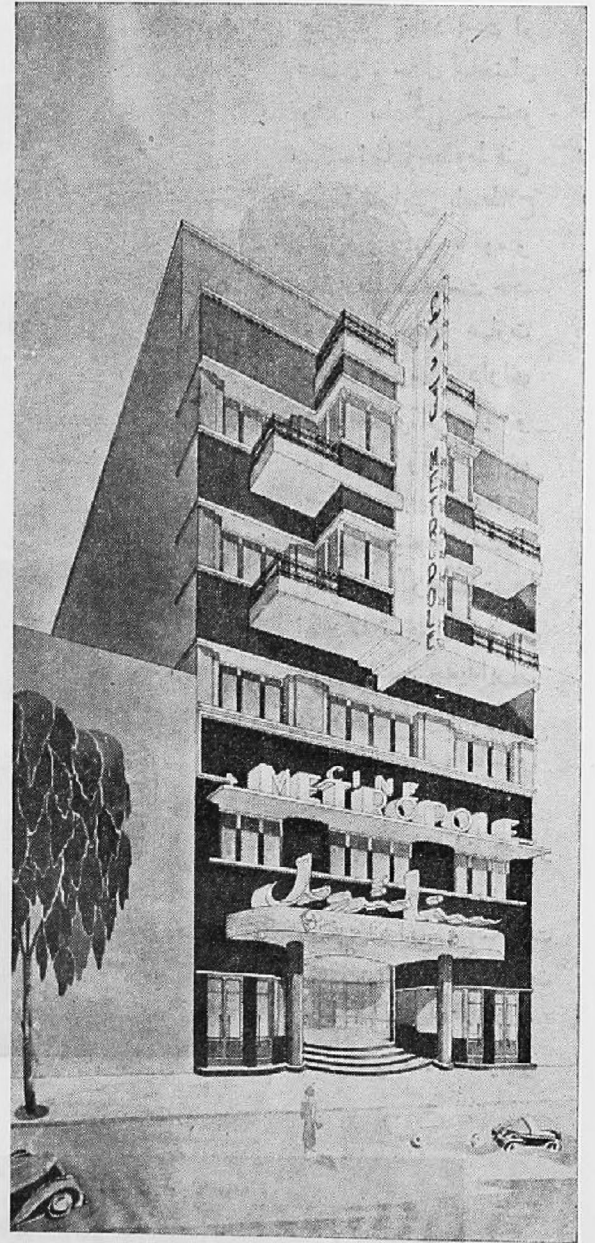
خطوط دیگر و مخصوصاً خطوط افقی مقام خاصی در معماری او دارد
 مشخصات تغییرات جدیدی که وارتان یکی از پیشقدمان آن میباشد
 بقرار زیر است •

- ۴ - پله کان معلق
- ۵ - لبه های سیمانی بالای پنجره ها
- ۶ - دور ساده سقف که در بین معمار های تهران بنام چفته وارتانی معروف شده است
- ۷ - استفاده از تخته پلاکه برای درها

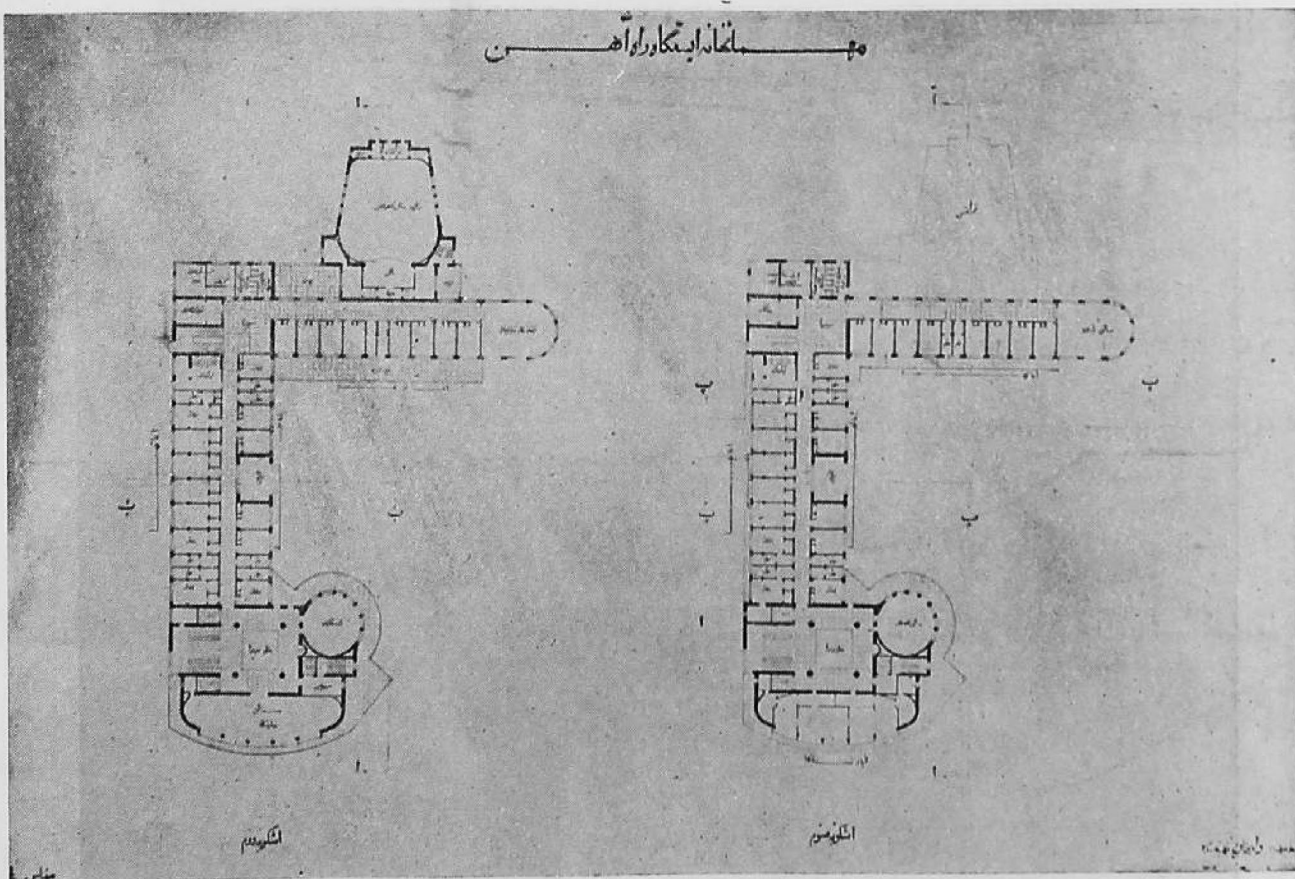
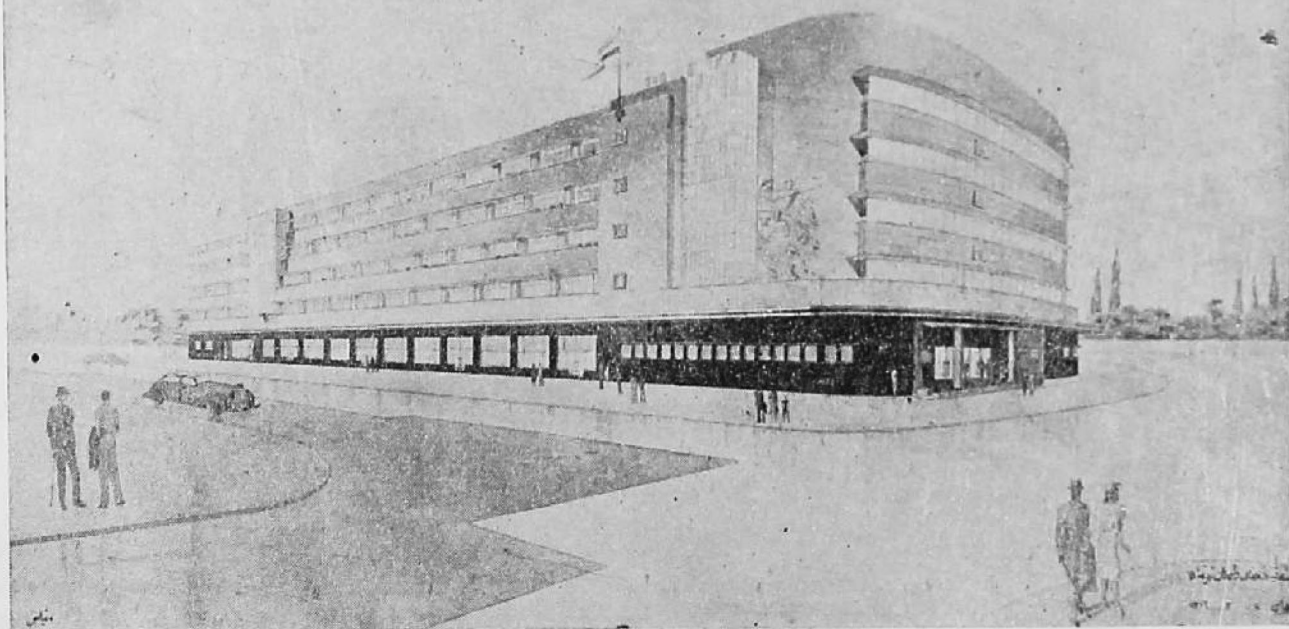
۳۶ - نقشه نمای سینمای دیانا خیابان شاهرضا

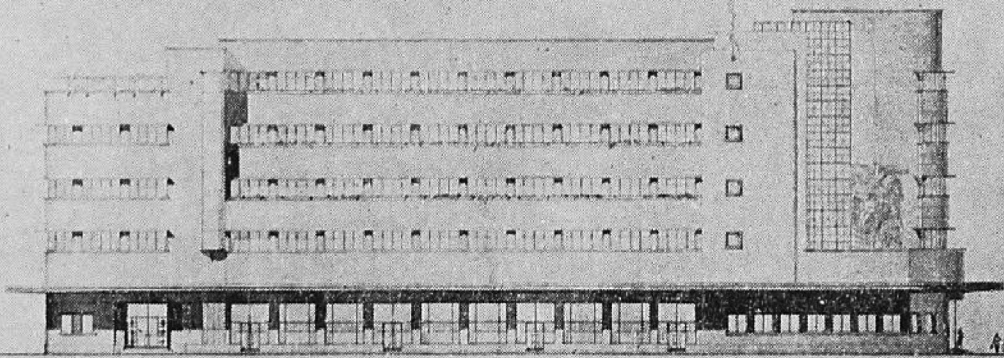
۳۵ - نقشه نمای سینمای متروپل لاله زار

- ۱ - پنجره های افقی و گوشه
- ۲ - پنجره بلند قفسه پله ها
- ۳ - نما و بیش آمدگی و روکاری های سیمانی آمیخته
 بارنکهای مختلف

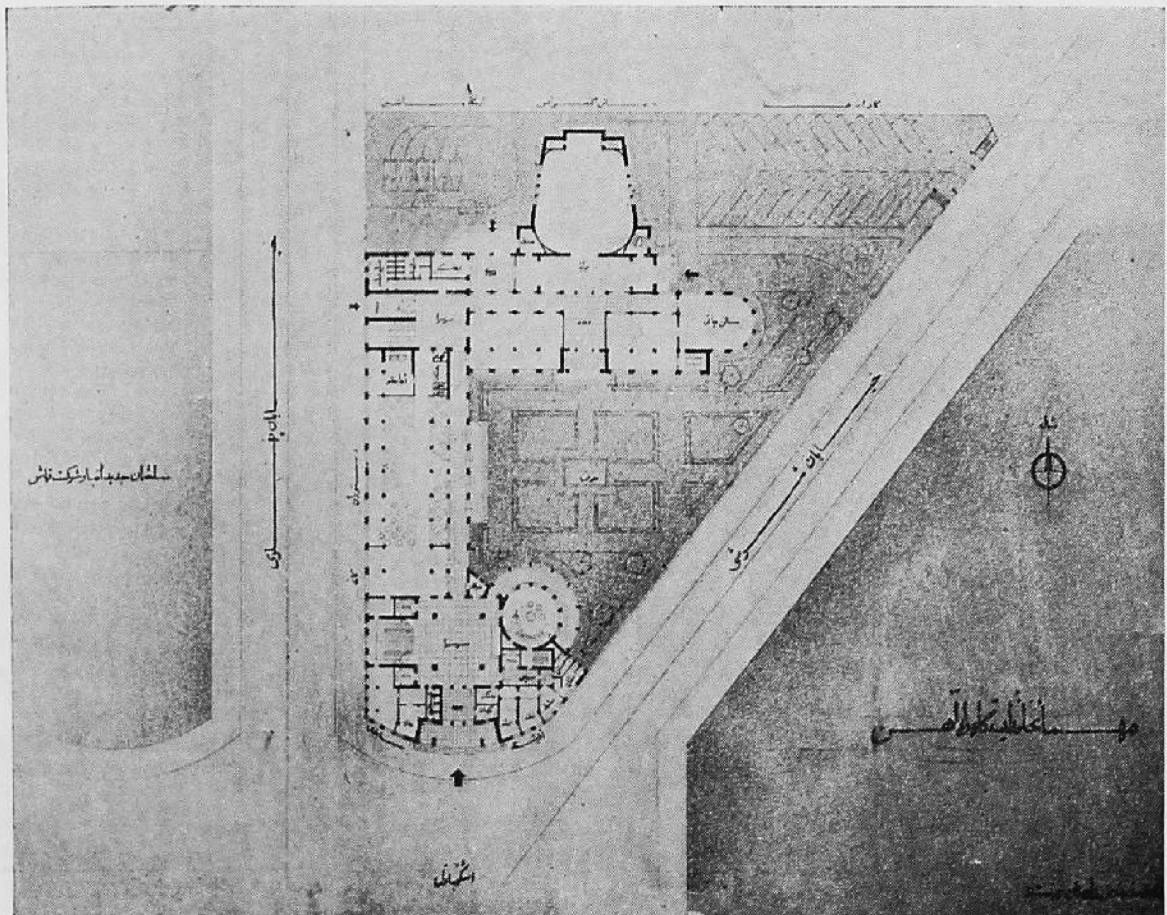

مهمانخانه ایستگاه راه آهن

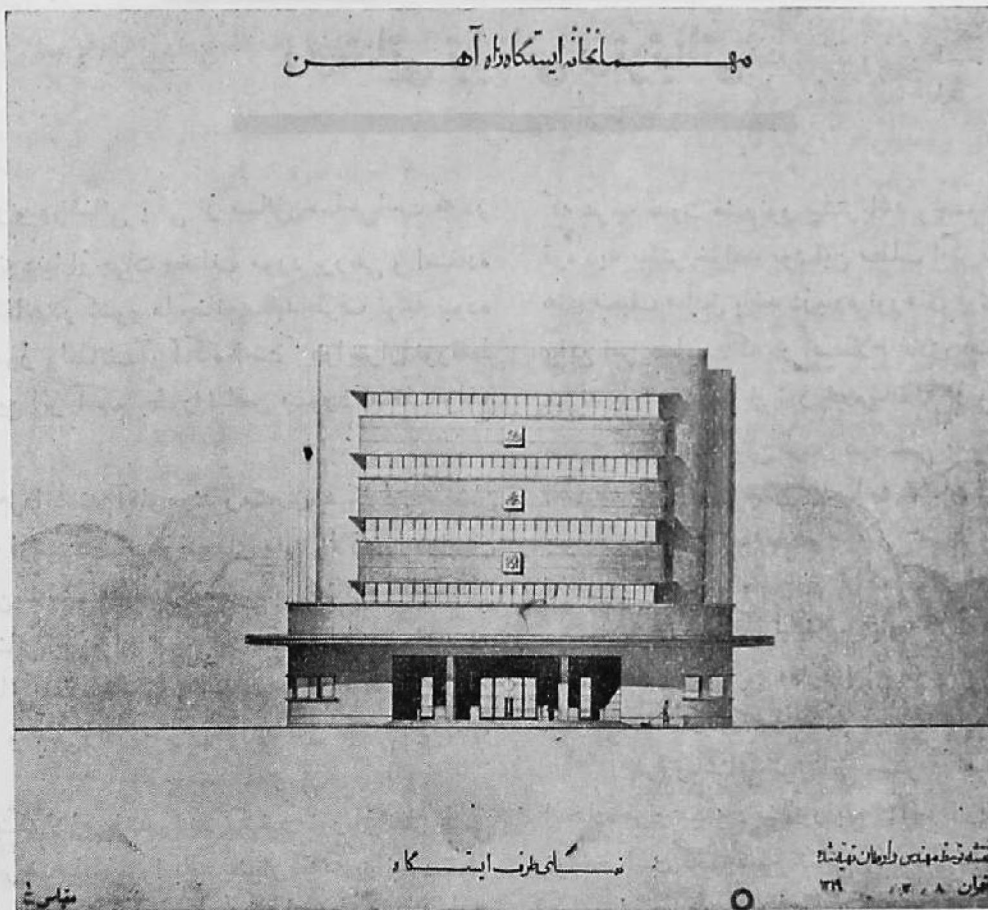

نمای خیابان پهلوی

نقشه و سازه معماران تهران

بدیهی است بکار برده شدن همین اصول بخودی خود تغییرات اساسی شایسته‌ای بوده و ماهیت معماری ایران را مطلقاً
هنر و صنعت نشان می‌دهند از طرف کاروان روز افزون آرشیتکت
های جوان دیگر بخوبی پیموده خواهد شد

۴۱ - طرح مهمانخانه ایستگاه راه آهن

توضیح آنکه کلیشه های شماره ۱ - ۵ - ۶ - ۷ و ۱۱ این شماره از آثار کارهای وارتان میباشد .

دگرگون کرده و خواهد نمود و بجزئیّت میتوان گفت که وارتان
و آرشیتکت های هم ردیف و جوان امروز مارهبران رستاخیز و
تجدد در معماری ایران و راهی که این دسته و اکیپ و سالکان طریق

آگهی ها و تزیینات بوسیله برق

روشنائی تبلیغاتی و تزییناتی

که هر چه قدرت منبع نور بیشتر باشد و جسم را بیشتر روشن نماید قوه دید بیشتر خواهد بود این مطلب اگر تاحدی در مورد نور های ضعیف صادق باشد در باره نورهای قوی صحیح نخواهد بود و این امر همانست که در اصطلاح عادی میگویند « نور چشم را میزند یا چشم در مقابل نور خیره شده » از بیان این مطلب واضح میشود که برای روشن کردن هر جسمی يك مقدار نور معین لازم است که کم یا زیاد شدن آن باعث نقصان قدرت دید میگردد پس از شرح این مقدمه دو موضوع مورد بحث را بطور خلاصه تذکر میدهم :

۱) روشنائی تبلیغاتی عبارت از آگهی ها بوسیله برق است که در معابر و مغازه ها برقرار و بمنظور جلب توجه عابرین و تماشاچیان میباشد .

۲) روشنائی تزییناتی بیشتر در اماکن و منازل مورد استفاده قرار میگیرد منظور بدست آوردن يك نور زیبا و يك نواخت است که در ضمن نکاتی را هم از نظر صرفه و اقتصاد باید رعایت نمود .

در شماره های آتی به طور تفکیک مفصلا در دو موضوع بالا بحث خواهم کرد .

منوچهر بهمنیار - مهندس برق

قضیه نور و روشنائی یکی از مسائل حساسی است که در کشورهای متمدنه دنیا از جهات مختلف مورد بررسی و استفاده قرار میگیرد متأسفانه در کشور ما چنانچه باید طرف توجه نبوده و کمتر کسی بر موز و لطائف آن آگاه است در ایران نور فقط از لحاظ عادیترین اثر آنهم بطور ناقص مورد استفاده واقع شده است .

دوست محترم و دانشمند آقای مهندس مشیری و همکاران فاضلشان که با تأسیس مجله ارشیتکت یکی از قدمهای مفید و لازم را در ایران برداشته اند نوشتن يك سلسله از مقالات مربوط به روشنائی را باینجانب محول کرده اند بنابر این برای انجام این منظور سعی خواهد شد حتی المقدور بایبانی ساده که مورد استفاده همگان باشد يك سلسله از اطلاعات علمی و عملی را در دسترس خوانندگان محترم این مجله قرار دهم :

بدون اینکه لازم باشد راجع بکیفیت نور از نظر علمی توضیحی دهم دو تعریف ساده زیر را باید بعنوان مقدمه بدانیم : نقطه نورانی یا منبع نور عبارت از محلی است که نور از آنجا خارج شود . نقطه روشن شده عبارت از محلی است که اشعه نورانی را دریافت مینماید و روشن میشود .

اولین فکری که انسان طبعاً بدان متوجه گردید این بود

مسابقه طرح بنای افتخار کمال الملک

و هنرمندان کاملاً آزاد خواهند بود که از این استاد بزرگ هر چه دلشین دارند روی کاغذ بیاورند .

روز ۱۵ شهریور جایگاه و طرز تسلیم طرح مسابقه تعیین خواهد شد .

☆☆☆

آرشیتهکت - ما از همکاران عزیز تقاضا داریم در این مسابقه شرکت و روح بزرگ این هنرمند عالی مقام را خورسند فرمایند .

آقایان هنرمندان و معماران و مهندسی که مایل باشند در طرح بنای افتخار کمال الملک شرکت نمایند بمسابقه دعوت میشوند .

مبلغ پنجهزار ریال ببرنده مسابقه بطور جایزه تقدیم خواهد شد . چون کمال الملک مایه شرافت و افتخار ملیست و هر فردی بسهم خود در این کار پرافتخار شریک خواهد بود و این بنای یادگار از روی احساسات و استقبال جمعیت بر پا میشود اینست که هیچگونه قید و شرطی برای تهیه طرح تعیین نمیشود

انجمن آرشیكتكهای ایرانی دیلمه در تاریخ ۱۰/۱۱/۲۳ توسط آقایان کیقباد ظفر، محسن فروغی، علی صادق، منوچهر خورسند و وارطان هوانسیان. عباس اژدری، ناصر بدیع، ایرج مشیری که اعضای مؤسس انجمن میباشند تشکیل و بعداً آرشیكتكهای دیلمه مقیم تهران بعضویت آن درآمدند و در تاریخ ۱۷/۱۱/۲۳ اساسنامه انجمن که طرح آن قبلاً توسط مؤسسين تهیه گردیده بود در مجمع عمومی مطرح و بتصویب رسید و انتخاب هیئت مدیره طبق اساسنامه مصوبه بعمل آمد آقای کیقباد ظفر بسمت رئیس آقای علی صادق نایب رئیس و آقایان اژدری و خورسند بسمت منشی انجمن و آقای ناصر بدیع خزانه دار و آقایان وارطان هوانسیان و ایرج مشیری بسمت نماینده انتشارات و تبلیغات انتخاب گردیدند. در تاریخ ۱۷/۲/۲۵ مجمع عمومی سالیانه انجمن جهت تجدید انتخابات هیئت رئیسه بعمل آمد و گزارش عملیات سالیانه انجمن که ذیلاً بنظر خوانندگان میرسد توسط آقای مهندس خورسند منشی انجمن قرائت گردید. چنانچه خاطر آقایان مستحضر است انجمن در سال گذشته که ابتدای تاسیس آن بوده بمشكلات عدیده مواجه گردید و تا حد امکان در رفع آن ها اقدام و بحل اکثرشان موفق گردید اگرچه مدت زیادی از عمر انجمن نمیگذرد عملیات بسیاری انجام داده از جمله اقداماتی است که جهت شناسائی انجمن و حفظ حقوق آرشیكتكها بعمل آورده است.

۱ - مذاکرات چندی باشهرداری تهران آغاز و پیشنهاداتی دائر به اصلاح وضعیت ساختمانی تهران و تنظیم آن تحت مقررات بین المللی که از وضع هرج و مرج کنونی کاسته شود تقدیم نمود که ابتدا مورد توجه شهردار وقت واقع گردید و دستوراتی هم دائر به تامین نظر انجمن صادر گردید ولی متأسفانه تاکنون نتیجه عملی از آن حاصل نگردیده و هیئت رئیسه انجمن فعلاً مشغول اقدامات لازم در این خصوص میباشد.

۲ - با انجمن های فرهنگی خارجی ایران مکاتبه و توسط ایشان بابعضی از انجمن های مشابه در خارج ارتباط حاصل نمود

۳ - کتابخانه کوچکی جهت استفاده عموم همکاران از کتب و مجلات فنی ترتیب داده که امید است بتدریج تکمیل و مورد استفاده عموم قرار گیرد کتابخانه انجمن فعلاً دارای چند صد جلد کتاب و مجلات مختلف میباشد از جمله مساعدتهائی که به کتابخانه انجمن گردیده باید مجلاتیکه توسط خانه فرهنگ شوروی و نماینده مطبوعاتی فرانسه فرستاده شده و بخصوص عده زیادی کتب و مجلات فنی که توسط شورای فرهنگی بریتانیا هدیه گردیده نام برد.

۴ - نمایشگاهی از صنایع معماری انگلستان جهت استفاده همکاران بمساعدت شورای فرهنگی بریتانیا تاسیس گردید که مورد توجه دوستداران هنر واقع شد. و فیلمهای چندی نیز از وضعیت ساختمانی و شهر سازی فعلی انگلستان بمعرض نمایش گذاشته شد کلیه اعضای فرهنگی بریتانیا و بخصوص آقایان بلومن

قبلاً و الیس در این زمینه مساعدت زیادی به انجمن فرمودند که باعث تشکر همکاران است. فعلاً با سایر تشکیلات فرهنگی نیز انجمن داخل مذاکره میباشد که شاید بتواند نمایشاتی نظیر آن از آثار معماری سایر کشور ها نیز ترتیب دهد و افکار عمومی را در جریان تغییرات و ترقیات معماری دنیا بگذارد تا شاید موفق شود از این راه به تجدید حیات و اصلاح معماری ایران خدمتی نموده باشد.

اسامی آقایان دوستداران هنر که لطفاً عضویت افتخاری انجمن را قبول نمودند بقرار زیر است:

۱	جناب آقای صادق (مستشارالدوله)
۲	«دکتر مصدق (مصدق السلطنه)
۳	«ابراهیم حکیمی (حکیم الملک)
۴	«دکتر اسمعیل مرزبان (امین الملک)
۵	«فرمند (ضیاء الملک)
۶	«حسین علاء
۷	«الهیار صالح
۸	«دکتر فریدون کشاورز
۹	«صادق وثیقی
۱۰	«ابوالحسن ابتهاج
۱۱	«دکتر افشار
۱۲	«مهندس فریور
۱۳	«آقای دکتر شفق
۱۴	«غلامحسین ابتهاج

اینک اسامی آقایان آرشیكتكها که اعضای رسمی انجمن هستند

آرشیكتك محسن فروغی	آرشیكتك غلامرضا خواجوی
«کیقباد ظفر	«خسرو خسروی
«علی صادق	«رضا کیاری
«منوچهر خورسند	«عباس معین پور
«عباس اژدری	«هوشنگ صیجون
«ایرج مشیری	«هوشنگ صانعی
«وارطان و انسیان	«هوشیار شرف
«ناصر بدیع	«آزاد منفرد
«کیانوری	«بنائی
«ناصر زنگنه	«کوهنک
«جواد سهیلی	«محمدعلی کریمیان
«پل ابکار	«فرح بخش شیدانی
«بوداغیان	«منوچهر شریف
«افشار طوس	«حسن باهری
«سلیمان محمدزاده	«مهدی جعفریان
«حسین غفاری	«ناصر جامعی
«اصلان سعیدخانیاں	«رضا صیادی
«ارسلان افخمی	«مسعود مدبر
«صدر هاشمی	

برنامه ۷ ساله اصلاحات ساختمانی شهر ها

اجرای آن نیز دقت و مراقبت کامل بعمل آید ما امیدواریم و انتظار داریم که اجرای این برنامه نیز بدست مردان فعال و صالح و مطلع عملی گردد و با شخصی منفی باف مایوس که دارای افکاری پوسیده هستند و بغیر از منافع شخصی خود نظری ندارند اجازه داده نشود که در اینگونه کار های مفید دخالت نموده و سد راه اصلاحات اساسی کشور گردند .

چیزی که در اولین نظر جلب توجه میکند هزینه هنگفتی است که برای انجام اینگونه کارها در بدو امر لازم است چون میزان آن با عواید کنونی شهر ها قابل مقایسه نیست ممکن است اشخاصی غیر مطلع را دچار شکفتی و بدبینی نماید مثلاً از خود پرسند چگونه ممکن است با این هزینه های گزاف اینگونه برنامه ها را عملی نمود؟! و آیا این افکار مفید از چهار دیوار وزارتخانه ها تجاوز خواهد کرد؟! اما اگر بطرز کار و عمل کشور های متمدن جهان آشنائی داشته باشند خواهند دید که با بکار انداختن سرمایه های داخلی و تأسیس شرکت های سهامی و وامهای طولی المدت و با اصول صحیح علمی اجرای این برنامه مفید و آسان عملی خواهد بود .

فقط يك نکته را باید رعایت کرد: کار را بکاردان سپرد و دست اشخاص مایوس و نفع پرست را از اینگونه امور کوتاه کرد - مادر شماره های بعد در جزئیات این برنامه ها مفصلاً گفتگو و ضمناً از خوانندگان عزیز تقاضا مینمایم که با اظهار نظر صریح و انتقادات صحیح خود متصدیان امر را راهنمایی و از این راه بنوبه خود ب عمران و آبادی کشور خود کمک فرمایند .

برنامه اصلاحی ۷ ساله که کارشناسان مربوطه طبق دستور جناب اشرف آقای نخست وزیر در کلیه وزارتخانه ها تهیه و تنظیم گردیده است یکی از مفید ترین و برجسته ترین اقدامات دولت حاضر و فی الحقیقه در رأس کلیه نقشه های اصلاحی جناب اشرف آقای قوام السلطنه قرار دارد زیرا با شروع این برنامه اولاً اصلاحات کشور طبق اصول علمی و فنی صحیح شروع شده و منظمأ ادامه خواهد یافت و در ثانی بحرانی که در اثر بیکاری جامعه را تهدید مینماید با بکار افتادن سرمایه های را کد داخلی از بین خواهد رفت و بعلاوه منابع طبیعی کشور بوجه شایانی مورد استفاده واقع شده . بر ثروت ملی ما خواهد افزود و در نتیجه فقر و بدبختی که امروز گریبانگیر مردم بیچاره ستمدیده این کشور است مرتفع خواهد شد . آنانکه با نظر امید و اعتماد و با قلبی مملو از عشق پاک به آتیه کشور خویش مینگرند اطمینان دارند کسیکه این اندیشه های نیک را در مغز خویش پرورانیده با کمال شهامت و جدیت بمرحله عمل نیز خواهد گذارد و یقیناً با اجرای آن (برنامه ۷ ساله) قسمت اعظم بدبختی های ما از بین خواهد رفت . قسمتی از این برنامه که باروش مجله آرشیکت هم آهنگی دارد و مادر این باره مفصلاً گفتگو خواهیم کرد اصلاحات شهر ها از احاطه ساختمانها . خیابانها لوله کشی آب و فاضل آب ها و برق است که وزارت کشور مأمور تهیه آن و از مدتی پیش کمیونی تحت نظر جناب آقای فریدونی معاون وزارت کشور تشکیل و قسمتهای مختلف آن توسط مهندسین مطلع و کارشناسانی که باوضاع داخلی ایران آشنائی کامل دارند بررسی و طرح مقدماتی آن تهیه گردیده است از آنجائیکه هر نقشه اصلاحی وقتی به نتیجه میرسد که در

تصویب نقشه ساختمان هزار خانه

در طهران

نقشه های مختلف ساختمان هزار خانه که زیر نظر آقای آرشیکت علی صادق عضو هیئت مدیره بسانك رهنی و عده از همکاران آرشیکت تنظیم و ترمیم شده است روز ۱۰ مرداد ۲۵ با حضور آقایان مشایخی شهردار تهران و نبیل سمیعی و آرشیکت صادق نقشه جات نامبرده به نظر جالب اشرف آقای قوام السلطنه نخست وزیر رسید - پس از توضیحات لازمه یکی از نقشجات را تصویب و شروع ساختمان آنها را تاکید فرمودند اراضی که برای ساختمان هزار خانه در نظر گرفته شده است - قسمتی در جنوب مریضخانه هزار تختخواهی و قسمت دیگر در خیابان شهباز میباشند و سایل ساختمان فراهم و همین روزها شروع بکار خواهد شد جزئیات و نقشجات مربوطه در شماره آینده از نظر خوانندگان محترم خواهد گذشت .

مسابقه ساختمان انجمن ایالتی و موزه

شهر تبریز

اداره ساختمانهای شهری انجمن ایالتی آذربایجان نامه جهت تهیه پروژه های ساختمان های انجمن ایالتی و موزه شهر تبریز به انجمن آرشیکتهای ایرانی دیلمه فرستاده و تقاضای شرکت در مسابقه نمود و جوایز متعددی نیز تعیین کرده است این اقدام اداره نامبرده از هر حیث قابل تقدیر بوده و نمونه از طرز فکر و عمل متصدیان امور آذربایجان امروزه میباشد انجمن آرشیکت های ایرانی بدینوسیله مراتب سپاسگذاری خود را از حسن ظن انجمن ایالتی نامبرده تقدیم و امیدوار است بتواند با تهیه نقشه های لازم عملاً کمکی به پیشرفت و زیبائی شهر تبریز نموده باشد از همکاران محترم متمنی است هر چه زودتر جهت دریافت برنامه و مشخصات بدقت انجمن مراجعه نمایند .

چون خوانندگان مجله آرشیکت از مهندسين، آرشیکت ها، اهل فن و علاقمندان بساختمان ميباشند اگر آگهی های مربوط به مقاطعه کاری و فروش مصالح ساختمانی و سایر امور فنی را در این مجله منتشر نمايید خودتان را بهتر معرفی نموده و مشتریان مناسبی بدست خواهید آورد.

مصالح ساختمانی

از قبیل تیر آهن، لولا و یراق و غیره را به قیمت مناسب از تجارتخانه حسن نجف زاده خریداری فرمائید. نشانی: سرای دلگشا - تجارتخانه نجف زاده تلفن ۴۷۶۲ ش ۱

شرکت ساختمانی گندوان

تهیه هر گونه نقشه های ساختمانی و مطالعات فنی و انجام ساختمانها و تأسیسات فنی از هر قبیل به قیمت مناسب تحت نظر مهندسين دیپلمه پذیرفته میشود برای اطلاعات بیشتری متمنی است به دفتر شرکت به آدرس زیر مراجعه فرمایند: شرکت ساختمانی گندوان خیابان لاله زار کوچه هدایت شماره ۷ تلفن ۹۶۱۷ ش ۴

شرکت نسبی سلمان

اصغر زاده و شرکاء

دنگاه صنعتی شهس رنگهای جلائی و روغنی انواع جلاء و اسکاتیف آدرس سرای لاله زار شماره ۵۵ - ۴۷ تلفن ۶۷۰۴ ش ۶

کارخانه درودگری

و مبل سازی ثابت

برای انجام همه گونه کارهای نجاری و مبل سازی و تزئینات داخلی با قیمت مناسب آماده میباشد. نشانی: دروازه باغشاه - درودگری ثابت تلفن ۸۷۸۷ ش ۲

آقایان مهندسين و آرشیکت ها

برای تهیه آلبوم و عکس از داخل و خارج بنا و تزئینات و نقشه و هر نوع مدارک فنی به

فتو ((اونیورسال))

خیابان اسلامبول - پاساژ تهران (جنب شیلات) ش ۵ تلفن ۳۶ - ۸۱ مراجعه فرمائید

شرکت سهامی آزمایش

با داشتن همه قسم وسایل و اثاثیه برای کارهای زیر حاضر است: فروش مصالح ساختمانی از قبیل آهن آلات و اقسام آجر و آهک و گچ تنظیم و اجرای نقشجات ساختمانی بوسیله مهندسين آزموده - اسفالت کاری - باربری در تمام کشور - قبول و تهیه اقسام خواربار - قبول نماینده گي در داخل و خارج کشور رئیس هیئت مدیره شرکت سهامی آزمایش محمود ناصری علی آبادی نشانی خیابان فردوسی تلفن دفتر شرکت ۶۸۱۳ ش ۷ تلفن کارخانه ۸۴۰۶

تجارتخانه حدید

تجارت انواع موتور - آهن آلات قبانهای آهنی لوازمات فنی مکانیکی - ابزار آلات لوله کشی - ساختمانی - آتش نشانی و غیره نشانی تهران خیابان خیام تلفن ۴۸۵۹ ش ۳

مجله بانو

مجله ایست ماهیانه در ۳۲ صفحه به مدیریت بانو نیر سعیدی که از حیث مطلب برای بانوان منحصر بفرد میباشد مطالعه آنرا بر عموم بانوان روشنفکر پیشیهاد مینمائیم. قیمت ده ریال

اسفالت کاری

و عایق کاری

اسفالت کاری و عایق کاری پشت بامها اسفالت کاری خیابانها و غیره جوی سازی و جدول سازی لئون اسپریان خیابان فردوسی کوچه سرتیپ ضرابی ش ۸ شماره ۱۲

مجله آرشیکت اشکالات ساختمانی شما را مرتفع خواهد کرد - اگر در امور ساختمانی مواجه بادشواریهایی شدید فوراً با مجله آرشیکت مکاتبه فرمائید.

نشانی: خیابان لاله زار نو کوچه هدایت شماره ۷ تلفن ۹۶۱۷

« چاپخانه تابان »